

CİNSEL ŞİDDET
DESTEKSİSTEMİ
NEREDE?

CİNSEL ŞİDDET SONRASI DESTEK ÇALIŞMALARI

Etki Değerlendirme Raporu

Nisan/2021

info@cinselsiddetlemucadele.org
cinselsiddetlemucadele.org

Sosyal Etki Danışmanı/Araştırmacı
Tuba Emiroğlu

Tasarım
Büşra Erinkurt

İstanbul, Nisan 2021

içindekiler

Bulgulara Dair Kısa Notlar	6
Önsöz	9
1- Giriş	11
2- Türkiye’de Cinsel Şiddetin Boyutlarına Dair Notlar	12
3- Cinsel Şiddet Sonrası Destek Çalışmaları Nedir	15
a) Destek ve Güçlendirme Çalışmaları	16
b) csdestek.org	16
c) Değişim teorisi	17
4- Araştırmanın Yöntemi ve Sınırlılıklar	18
5- Destek Çalışmalarının Etkisi	19
5.1 Hayatta kalanlar ve talepleri	19
5.2 Destek ve Güçlendirme Çalışmalarının Etkisi	28
a) Hayatta kalanların hakları, başvuru ve destek mekanizmaları konusunda bilgisi artar	28
b) Hayatta kalanlar daha az yalnız ve daha az yargılanmış hissederler	28
5.3 csdestek.org’un etkisi	30
a) csdestek.org kullanıcısı ve takip oranları	31
b) csdestek.org’un etki potansiyeli	35
6- Sonuç ve Öneriler	39
Kaynakça	42

Bulgulara dair kısa notlar

2014 yılında kurulan Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet biçimlerinin görünürlüğünün artmasını, önleyici çalışmalarla cinsiyet temelli şiddeti ortaya çıkmadan önce engellemeyi hedefler. Ayrıca bu şiddetin yarattığı hasarın en aza indirilmesi, hayatta kalanların haklarını biliyor ve haklarından yararlanabiliyor olması da derneğin hedeflerindedir. Bu amaçla dernek, cinsel şiddet sonrası hayatta kalanlar ve yakınlarından gelen taleplere yönelik yönlendirme ve danışmanlık faaliyeti yürütmektedir. Bunun yanı sıra hayatta kalanlara yönelik önemli bir destek mekanizması da “csdestek.org” web sitesidir. Bu web sitesi ile dernek hayatta kalanları hukuki, psikolojik, tıbbi ve ihtiyaç duyabilecekleri farklı konularda desteklemeyi onları güçlendirmeyi hedeflemektedir. derneğin hayatta kalanlara yönelik destek çalışmalarının etkisini anlayabilmek için araştırma iki boyutta yürütülmüştür.

Bunlardan ilki telefonla ve e-posta derneğe yapılan başvurulara ilişkin sürecin değerlendirilmesi. İkincisi ise csdestek.org’un bilinirlik ve etki potansiyelinin incelenmesidir.

Yürüttüğümüz etki değerlendirme araştırmasının sonuçlarını detaylı şekilde ele aldığımız rapora geçmeden önce ulaştığımız sonuçları kısaca özetlemek isteriz. Öncelikle cinsel şiddetten hayatta kalanların demografik özelliklerine bakacak olursak derneğe gelen başvurular arasında cinsel şiddetten hayatta kalanların %70 oranda yetişkin %30 oranda çocuk olduğu görülmüştür. Grafik 2 ve 3’ten de görüleceği gibi cinsel şiddetten hayatta kalanlar en yüksek oranda kadınlar ve kız çocuklarıdır. Yetişkinlerde hayatta kalanların %69’unu kadınlar, çocuklarda ise hayatta kalanların %64’ünü kız çocukları oluşturmaktadır. Bununla birlikte oğlan çocukları ve erkekler de şiddetin hedefindeki gruplardır. Yetişkinlere ilişkin verilere bakıldığında cin-

sel saldırı %36 ile en yüksek orandadır. Çocukların maruz kaldığı cinsel istismar vakalarında ise aile ve 1. derece yakınların fail olarak ön plana çıktığı derneğin oluşturduğu veritabanından da anlaşılmaktadır.

Hayatta kalanların derneğe başvurma süreçleri de birbirinden farklılaşmaktadır. Öncelikle derneğe hayatta kalanın kendisi %52 oranında başvururken geri kalan başvurular hayatta kalanın yakını tarafından yapılmıştır. Ayrıca yapılan başvuruların %24'ünde başka herhangi bir birim veya kuruma gidilmeden, ilk başvuru birimi olarak derneğe ulaşılmıştır. Başvuruların; hukuki başvuru süreçleri, başvuru birimleri ve haklar ayrıca psikolojik ve sosyal destek mekanizmaları hakkında olduğu söylenebilir.

Hayatta kalanlar ve yakınlarıyla görüşmeler yapmayı da kapsayan araştırmamızın önemli sonuçlarından birisi derneğe ulaşmanın hayatta kalanları hakları, hukuksal yollar ve destek mekanizmaları konusunda bilgi edinmek konusunda güçlendirdiğidir.

Görüşmecilerimizin vurguladığı bir başka nokta ise derneğe yapmış oldukları başvuru sonucunda hissettikleri yalnızlık ve yargılanma duygusunun azaldığıdır. Ayrıca aldıkları sosyal yönlendirmelerle bu alanda mücadele yürüten başka hayatta kalanlardan ve STK'lardan haberdar olmaları da yalnız hissetmelerini azaltan

bir etki yaratmıştır. Bununla birlikte yalnızlık duygusunun azalması hayatta kalanların kendilerine olan güvenlerini kısmen de olsa arttırmıştır.

Derneğe gelen başvuruların ardından csdestek.org'un etkisini anlamaya dönük Şubat-Aralık 2020 tarihlerini kapsayan bir analiz yürütülmüştür. Bu noktada bir web sitesinin etkisini anlamak için araştırma yürütmenin içerdiği belirli zorluklar bulunduğunu hatırlatmak önemlidir. Web sitesi gibi, herkesin kullanımına açık bir kaynağın hem hedef kitlesi oldukça çeşitli ve geniştir hem de bu hedef kitle segmentlerine erişmek mümkün değildir. Öte yandan online istatistik programları ile web sitelerinin ziyaretçi oranları ve ziyaretçi davranışları üzerine yorum yapabilmek mümkün olmaktadır.

Analiz döneminde siteye **35719** ziyaret olmuştur. bazı aylarda ziyaretçi sayısının diğer aylara göre oldukça yüksek olduğu tespit edilebilir. Bu farkın sebebi ilgili aylarda İnternet reklamlarının yarattığı ziyaretçi trafiğidir. Kullanıcıların en yoğun ziyaret sayfası “ana sayfadır” (23680 kişi) ikinci ve üçüncü sayfalar; “acil destek durumları” (1240 kişi), “İstanbul birimler haritası” (196 kişi) ile “cinsel şiddet tanımı türleri ve kavramlar (178 kişi) sayfalarıdır. **1396** kişinin anasayfa üzerinden siteye giriş yaptıktan sonra diğer bir sayfaya yönlendiği gözlenmektedir.

Öte yandan Ziyaretçilerin siteye giriş yaptıktan sonra en çok “Beni Yönlendir” bağlantısına, ikinci olarak da “Başvurabileceğim Yerler” ve “İstanbul birimler haritası” sayfalarına girmiş oldukları gözlenmiştir, bu eğilim destek talep etme eğiliminde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Kısaca sitenin ziyaret edilmesinde reklam faktörünün oldukça etkili olduğunu söylenebilir. Ancak siteyi merak eden, reklama tıklamadan doğrudan siteye gelenler (doğrudan trafik) de %18 gibi iyi bir orana sahiptir. Arama motoruna yazdığı anahtar kelime sonucu çıkan sonuçlardan siteye ulaşanların (reklam olmayan, organik arama sonuçları) oranı da %1,8'dir. Hangi anahtar kelimelerle siteye

ulaşıldığına baktığımızda ise şiddet türleri ve bununla mücadele yöntemlerine ilişkin bir arayış sonucunda siteye ulaşıldığı görülmüştür.

Csdestek.org'ta ilgili sayfalara etkiyi anlamaya dönük anketler eklenmiş ve etki analizi kapsamında bu anketlerin yanıtlarına da bakılmıştır. Beklendiği gibi çok az sayıda anket doldurulmuştur. Ancak doldurulan anketlerden anlaşıldığına göre csdestek.org ziyaretçilerinde öncelikle cinsel şiddete ilişkin temel kavramların farkındalığının oluşmasında katkı sağlamıştır. Ayrıca web sitesi destek çalışmalarının diğer araçları gibi haklar, başvuru ve destek mekanizmaları konularında bilgi sağlayan önemli bir araç olarak da işlev görmüştür.

Önsöz

Cinsel şiddet sonrası destek sisteminin ne denli önemli olduğunu özellikle son zamanlarda sosyal medya platformlarında görünür olan dayanışma çağrılarında anlayabiliyoruz. Cinselleştirilmiş şiddetten, cinsel şiddetten veya cinsel şiddet tehdidinden hayatta kalan kadın ve LGBTİ+ların sosyal medyada görünürleşen sesleriyle birlikte; kaçırılan, zorla evlendirilmeye çalışılan, şiddet ve işkenceye maruz bırakılan kişilerin kurtarıldıklarına şahit olduk. Faillere yönelik cezasızlığın kamuoyu baskısı ile bir nebze azalması, serbest bırakılan ve hayatta kalanların güvenliğini tehdit eden bazı faillerin yeniden tutuklanması, kamuoyunda öfke yaratan adaletsiz kararlara ve mağdur suçlayıcı adli tıp raporlarına rağmen cinsel şiddet, cinsel istismar ve cinayet davalarının eskisi kadar kolay üzerinin örtülememesi, öz savunmanın bir hak olduğu bilincinin yaygınlaşması ülkemizde şiddete karşı dijital platformda bile olsa örgütlenen insanların karşı

çıkışları ve çabalarıyla elde ettiğimiz kazanımlardır.

Bu örgütlü çaba, ülkemizdeki kamu kurumlarını da aksiyon almaya, hizmet üretmeye ve nitelikli bir “şiddet sonrası destek sisteminin” standartlarını oluşturmaya zorlamalıdır. Kamu kurumları ve kolluk sosyal medyada görünür olan ihbarları toplumsal infiallerin oluşmaması kaygısıyla takip ediyor. Ancak örneğin, Aile ve Çalışma Bakanlığı’nın “2016-2020 Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı’nda” geçen **‘FAALİYET 4.2 İstanbul Sözleşmesi gereğince, cinsel şiddet mağdurları için özel hizmet modelleri oluşturulacak ve uygulamaya geçilecektir.’** faaliyeti henüz hayata geçirilmemiştir. İstanbul ve Ankara’da pilot uygulaması olduğu bir efsane gibi yayılan Tecavüz/Cinsel Şiddet Kriz Merkezleri’nin yönlendirme bilgilerine, hizmet künyesine veya varsa hizmetlerine dair raporlanmış verilere ulaşamadık. Türkiye’de 2021 yılında halen, cinsel şiddet

özelinde uzmanlaşmış bir hizmet birimi yok. Yerel seçimler öncesi İstanbul'da, biri Anadolu biri de Avrupa yakasında olmak üzere iki adet cinsel şiddet danışma merkezi açılacağı vaadi ile seçilen İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkanı da henüz bu vaadini gerçekleştirilmiş değil.

Peki cinsel şiddetten hayatta kalanlar hakları olan destek hizmetlerine halihazırda ulaşabiliyor mu? Yasal ve anayasal vatandaşlık haklarından faydalanabiliyorlar mı? Şiddet sonrası destek almak için başvurdukları kurumlarda yargılayıcı tutum ve mağdur suçlayıcılıkla karşılaşıyorlar mı? Bu gibi soruların yanıtlarını Türkiye'de cinsel şiddet konusunda düzenli izleme ve araştırma yapılamadığından henüz veremiyoruz.

Elinizdeki rapor Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'ne 2020 yılı boyunca başvuran hayatta kalan ve yakınlarının talep ve ihtiyaçlarına ışık tutabilecek veriler içermektedir. Raporun amacı, derneğin destek ve yönlendirme çalışmalarının başvuru-çular üzerindeki etkisini ölçmek,

böylelikle çalışmalarımızı yukarıdaki sorulara cevap olabilecek şekilde nasıl geliştireceğimiz konusunda bilgi edinebilmektir. Bunun yanı sıra, derneğin 2020 yılında lansmanını yaptığı www.csdes-tek.org web sitesinin de faydalanıcılar üzerindeki etkisini ölçmeye çalıştık. Tüm çalışma boyunca cinsel şiddetten hayatta kalanlar olarak birbirimizle dayanışmaya, iletişim ve geri bildirim için olduğumuzu gözlemlemek de bizlere güç verdi.

Araştırmanın, cinsel şiddet sonrası destek sisteminin bir bileşeni olan ilgili kurumlara, birimlere, sivil toplum örgütlerine, aktivist ve hizmet sağlayıcılara katkı sunmasını umuyoruz. Araştırmayı yürüten ve raporlayan Tuba Emiroğlu'na, görüşmeleri gerçekleştiren destek ekibine ve bizimle görüşmeyi kabul ederek deneyim ve yorumlarını paylaşan başvuru-çulara katkıları için çok teşekkür ederiz.

CŞMD Güçlendirme ve Destek Programı ekibi

04.02.2021

1- Giriş

Ataerki, genel ahlak, ikili cinsiyet sistemi, ırkçılık, milliyetçilik, türcülük gibi farklı ve/veya çoklu iktidar sistemleri sonucu ortaya çıkan pek çok hiyerarşi ve tahakküm bugün Türkiye’de ve dünyada hak savunucularının mücadele ettiği önemli sorunların başında gelmektedir. (Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ayrımcılık gibi tahakküm biçimleri hepimizin tanık olduğu üzere tüm canlılar üzerinde yıkıcı, yakıcı sonuçlar yaratmaktadır.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, cinsel/cinselleştirilmiş şiddetin ve yarattığı hasarın azaltılması amacıyla, kuir¹ feminist perspektifle, cinsel şiddetin ikili cinsiyet kutuplaşmasının ötesinde herkesi ilgilendiren bir mesele olarak kapsayıcı, keşimsel ve güçlendirici bir yaklaşımla ele alınmasına ihtiyaç duyan bir örgüt olarak 2014 yılında kurulmuştur. Dernek, cinsel şiddeti daha görünür, konuşulur ve tartışılır kılmak üzere cinsel şidde-

ti gündemleştiren ve hayatta kalanları güçlendiren destek, farkındalık ve savunuculuk çalışmaları yürütmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve cinsiyet temelli şiddet biçimlerinin görünürlüğünün artması, önleyici çalışmalarla cinsiyet temelli şiddeti ortaya çıkmadan önce engellenmesi ve ayrıca bu şiddetin yarattığı hasarın en aza indirilmesi, hayatta kalanların haklarını biliyor ve haklarından yararlanabiliyor olması derneğin hedeflerindedir.

Dernek, kurulduğundan beri destek çalışmaları kapsamında ve kapasitesi dahilinde cinsel şiddet sonrası gelen soru ve taleplere yönelik yönlendirme ve danışmanlık faaliyeti yürütmektedir. Bu kapsamda Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği 2015 yılından beri hayatta kalan ve yakınlarından cinsel şiddet sonrası yönlendirme ve desteğe ilişkin soru ve talepler almaktadır. 2019 yılından itibaren yine

¹ “Tuhaf, acayip”, “yamuk”, “akışkan” gibi anlamlara gelen kuir sözcüğü, başlarda LGBTI+’lara hakaret amaçlı kullanılırken LGBTI+ hareketin de çabasıyla, bu anlamından sıyrılmış ve bugün tüm cinsiyetlerin ve cinsel yönelimlerin tanımladığı kimliklerin dar, sınırlayıcı ve sabitleyici olduğunu ve kimliklerin sınırlarının düşünülmediği kadar sabit ve net olmayabileceğini iddia eden bir teoriye dönüşmüştür.

(Daha detaylı bilgi için bkz: Sibel Yardımcı, Ne O! Ne Bu! Ne Şu! Queer Kuramı ve Kimliksizleşme <https://www.e-skop.com/skopbulten/ne-o-ne-bu-ne-su-queer-kurami-ve-kimliksizlesme/749>

bu kapsamda cinsel şiddetten hayatta kalanlar ve yakınlarının başvurularına ilişkin düzenli kayıt tutma ve raporlama yapmaya başlamıştır.

Bunun yanı sıra Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin hayatta kalanlara yönelik önemli bir destek mekanizması da "csdestek.org" web sitesidir. Bu web sitesi ile dernek hayatta kalanları hukuki, psikolojik, tıbbi ve ihtiyaç duyabilecekleri farklı konularda desteklemeyi onları güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Sivil alanda oldukça yakın bir tarihten bu yana sürdürülen cinsiyet temelli şiddetle mücadeleyle ilişkin çalışmalara baktığımızda bu alanın yeni yeni güçlenmekte olduğunu, hayatta kalanlara yönelik çalışmaların ise daha da kısıtlı kaldığı görülecektir. Bu bakımdan cinsel şiddetle mücadele derneğinin hayatta kalanlara yönelik çalışmaları oldukça önemli ve sivil alanda da tamamlayıcı konumdadır. Bu bağlamda hayatta kalanlara yönelik destek çalışmalarının raporlanması alandaki bilgi ve veri eksiğiyle de mücadele anlamına geldiği için önemlidir. Çünkü raporlama ile üretilen bilginin alanda çalışan diğer kurumların kullanımına ve faydalanmasına açılması cinsel şiddetle mücadelenin bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Bu amaçla dernek 2019 yılında, tutulan kayıtları baz alarak bir raporlama yapmıştır. 2020 yılında ise hayatta kalanların başvurularına yönelik

raporlamanın bağımsız bir uzman tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Elinizde tuttuğunuz rapor bu çabanın bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Bu raporla cinsel şiddetten hayatta kalanların yalnızlaştırılmadığı bilakis güçlendirildiği, haklarına ve hizmet veren mekanizmalara ulaşabildiği bir toplumsal yapının ortaya çıkmasına katkı sunmayı dileriz.

2- Türkiye'de Cinsel Şiddetin Boyutlarına Dair Notlar

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin hayatta kalanlara yönelik çalışmalarının etkisine yönelik analizden önce Türkiye'de cinsel şiddetin boyutlarına dair birkaç noktayı paylaşmak önemlidir. Bu arka plan bilgisi derneğin yürüttüğü müdahalenin önemini ve etkisini daha da anlaşılır kılacaktır.

Cinsel şiddet türleri ve buna yönelik ihlaller eskiye oranla daha çeşitli ve kapsayıcı şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Son yıllarda hem bu alanda çalışan hak temelli örgütlerin sayısında artış hem de yazılan raporların sayısında artış mevcuttur. Ancak belirtmek gerekir ki Türkiye'de oldukça önemli bir sorun olan cinsel şiddete ilişkin araştırma ve raporlama yine de yeterli düzeyde değildir. Yürüttüğümüz masa başı araştırmada hem istatistiksel veriye hem de hayatta kalanların mücadelelerine dair niteliksel veriye yeterli düzeyde ulaşamadık.

Ulaşılan verilerin de çok azı güncel duruma dair bilgi vermektedir.

Öncelikle cinsel şiddete ilişkin bütünlüklü bir veri bulmak neredeyse imkansız olmuştur. Farklı kurumların kendi hedef gruplarına yönelik izleme ve istatistikleri raporlamaya son yıllarda başladığı görülmüştür. Bu raporlarda farklı grupların maruz bırakıldığı cinsel şiddet vakaları kısmen ele alınmış olsa da Türkiye’de cinsel şiddetin farklı boyutlarını kapsayan, tüm hedef grupları kapsayan, genel tabloyu verebileceğimiz bir araştırma bulunamamıştır. Bu sebeple bulabildiğimiz raporlar baz alınarak kadınlar, çocuklar ve LGBTİ+lara yönelik cinsel şiddet verileri ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu noktada vurgulanması gereken önemli bir nokta erişebildiğimiz raporlarda cinsel şiddetin bu gruplara yönelik şiddet biçimlerinden birisi olarak ele alınmasıdır. Ancak kadınlar ve LGBTİ+lara yönelik şiddetin, hangi biçimde ortaya çıkarsa çıksın, temelde toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ikili cinsiyet sistemine dayanıyor olduğunu unutmamak gerekir.

Feminist mücadelenin tarihinin de etkisiyle kadına yönelik şiddet görece daha çok çalışma ve araştırma yapılmış bir alan olarak karşımıza çıkar. Mor Çatı’nın hazırladığı izleme raporları bu bağlamda oldukça önemlidir. 2016 yılında Mor Çatı tarafından hazırlanan “Türkiye’de Erkek Şiddetiyle Mücadele Mekanizma-

ları İzleme Raporu” bize kadına yönelik cinsel şiddetin boyutlarına dair yorum yapabilme imkanı vermesi dolayısıyla önemli bir rapordur. Rapor 2015 yılında Mor Çatı’ya yapılan başvurulara dayanarak hazırlanmıştır. Rapor’a göre 2015 yılında Mor Çatı’ya başvuran 1516 kadın ve çocukla görüşme yapılmıştır. Rapor da Mor Çatı’dan destek alan bireylerin demografik özelliklerine dair veriler yer almaktadır. Rapora göre: “Şiddete maruz kaldığı için Mor Çatı’dan destek alan kişilerin yaşları 0 ila 90 arasında değişmektedir. 15 yaşından küçük çocuklar %3’lük oranla en az destek verilen yaş grubuyken 25-34 yaş aralığındaki kadınlar %37’lik bir oranla en fazla destek verilen yaş grubunu oluşturmaktadır.”² Ayrıca raporda başvuran kadınların %13’ü cinsel şiddete maruz bırakıldığını belirtmiş ve kadınların evlilik içinde ve dışında tecavüz, taciz, cinsel olarak aşağılanma gibi cinsel şiddet türlerine maruz kaldıkları da eklenmiştir.³ Kadınların Mor Çatı’ya başvurma nedenlerinin başında ise hukuki ve sosyal destek talebi gelmektedir. Bunun yanı sıra psikolojik destek, başvuru mekanizmaları ile bilgi alma talebi de olmuştur.

Cinsel şiddetin hedefinde olan bir başka grup ise LGBTİ+lar, özellikle translardır. Translar söz konusu olduğunda toplumda yaygın nefret söylemi en büyük şiddet biçimini oluşturmaktadır. Nefret söylemi

² <https://www.morcati.org.tr/attachments/article/364/erkek-siddetiyle-mucadele%20mekanizmalarini-izleme-raporu.pdf>

³ a.g.y

ve beraberinde gelen damgalama, ötekileştirme, dışlama transların maruz bırakıldıkları pek çok hak kaybı ve şiddetin de temelidir. Fiziksel şiddet, ayrımcılık ve kötü muameleye maruz bırakılan transların sıklıkla cinsel şiddet yaşadıklarının da altı çizilmelidir. Kırmızı Şemsiye Cinsel Sağlık ve İnsan Hakları Derneği'nin bu alandaki izleme çalışmaları oldukça önemlidir. Derneğin 2016'da hazırladığı rapora göre transların toplumda dışlanması, ötekileştirilmesi ve damgalanması onları seks işçiliği yapmaya zorlamaktadır / zorlayan önemli bir faktördür. Raporu da yer alan şu ifade bu bağlamda önem kazanmaktadır: "Seks işçiliği alanının kayıtsız olması, bu kayıtsız alanda sürekli şiddet ve ayrımcılık görülmesi ve de adalete erişim mekanizmalarının çoğunlukla seks işçilerinin erişimine açık olmaması seks işçiliği yapan transların mağduriyetini arttırmaktadır."⁴ 2014 yılında Transgender Europe ile "ProTrans: Doğu Avrupa'da Transların Şiddete Karşı Korunması" başlıklı proje kapsamında dernek çevrimiçi bir veritabanı üzerinden translara karşı hak ihlallerini izlemeye başlamıştır. Bu projenin devamı olarak 3091 ulusal, yerel gazete ve dergiler ile kendilerine bağlı internet sitelerinde yayımlanan haberlerin trans ve seks işçiliği odaklı izlenmesi yapılmıştır.

Söz konusu raporda 2015 yılına ait veriler okuyucuya sunulmaktadır. Medya izleme çalışmasına dayanan bu rapora

göre 2015'te translara yönelik medyaya yansıyan 160 şiddet vakası olmuştur. Bu vakalar fiziksel şiddet (cinayet, yaralama, bedensel hasarlar) kadar psikolojik ve cinsel şiddet biçimlerini de kapsamaktadır.

Yine 2019 yılında Pembe Hayat LGBTİ+ Dayanışma Derneği tarafından hazırlanan "2019 Yılında Translara Yönelik Gerçekleşen Hak İhlalleri Raporu" da Kırmızı Şemsiye'nin verilerini destekler niteliktedir. Bu raporda da translara yönelik ayrımcılık yine medya taraması ve medya izlemesi yapılarak tespit edilmiş ve raporda hak ihlali içeren her bir haber kategorize edilerek paylaşılmıştır. Benzer şekilde söz konusu raporda Türkiye'de henüz suç tanımı olarak yasalarda yer almayan nefret söylemi ve nefret suçları öncelikle ele alınan şiddet biçimleri olmuş bunun yanı sıra örgütlenme ve ifade özgürlüğü başlığı da transların yoğun şekilde hak ihlali yaşadığı bir başlık olarak ele alınmıştır.

Yine Pembe Hayat tarafından hazırlanan "Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İzleme Raporu 2013 - 2014 - 2015 - 2016 - 2017" raporu da 2013-2017 arası her bir yılı Nefret Suçları, Ayrımcılık ve Nefret Söylemi, Örgütlenme ve İfade Özgürlüğü başlıklarında ele almıştır.⁵ Bu raporda ek olarak dava izlemeler ve kazanılan haklar da ele alınmıştır.

⁴ <http://www.kirmizisemsiye.org/SourceFiles/pdf-2018525142329.pdf>

⁵ <http://www.pembehayat.org/yayinlar/detay/1635/cinsel-yonelim-ve-cinsiyet-kimligi-temelli-insan-haklari-izleme-raporu-2013-2014-2015-2016-2017>

Çocukların maruz bırakıldığı cinsel şiddet vakalarına ilişkin çalışmalar ve bilgiye ise yine farklı STK'ların raporlarından ulaşmak mümkündür. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2015 verilerinde “suç mağduru çocuk sayısının yılda 122 bini geçtiği, bunların %10 oranında cinsel suçlar olduğu bildirilmektedir.” Adalet Bakanlığı'nın 2015 verilerine göre ise yılda ortalama 17 bin dava açılmakta, bu davalar %55 oranında mahkumiyetle sonuçlanmakta; sonuçta yılda ortalama 8 bin çocuğun cinsel olarak istismar edildiği belirtilmektedir.⁶ Çocuklara yönelik cinsel şiddet erken yaşta zorla evlilikleri de konuşmayı gerekli kılmaktadır. UNFPA'nın bu konuda yürüttüğü çalışmalar bakıldığında tablo net şekilde ortaya çıkar. “Dünya genelinde 20–24 yaş grubundaki kadınların %21'inin 18 yaşından önce evlenmiş olduğunu gösteriyor. Bu yüzye göre, 650 milyon kadın 18 yaşından önce evlenmiş durumda. Her yıl 12 milyon kız çocuğu 18 yaşını tamamlamadan evleniyor. 2018 yılı verilerine göre ise 25–49 yaş grubundaki kadınlardan ilk evliliklerini 18 yaşından önce gerçekleştirenlerin oranı %21 düzeyinde. Dini nikâh ile gerçekleşen evlilikler dâhil edildiğinde, resmi istatistiklere göre 18 yaşının altındaki ilk evliliklere ilişkin oranların arttığı dikkat çekiyor.⁷

Cinsel şiddetten hayatta kalanlara ilişkin Türkiye'deki durumu kısaca özetlemeye çalıştığımız bu bölümü sonlandırırken şunların altını çizebiliriz: Öncelikle cinsel şiddetten hayatta kalanları kapsayan bir araştırma ve bütünlüklü bir çalışma mevcut değildir, ikinci olarak erişilen kısıtlı veri de güncel durumu tam olarak yansıtmamaktadır hatta pandemi ile ortaya çıkan sürece dair neredeyse hiç veri bulunamamıştır. Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği 2021 yılında Etkiniz desteği ile hayatta kalanların destek sistemlerine erişimleri ve hak ihlallerini izleme çalışması yaparak farklı toplumsal grupları kapsayan istatistik ve niteliksel veri ile katkı sunmayı hedeflemektedir.

3- Cinsel Şiddet Sonrası Destek Çalışmaları Nedir?

Cinsel şiddetle mücadele derneğinin hayatta kalanlara yönelik destek çalışmaları⁸ Güçlendirme & Destek Programı altındaki üç ana başlıktan ikisini oluşturur ve hem telefon/e-posta üzerinden ulaşanlara yönlendirme desteği vermeyi hem de cdestek.org web sitesi üzerinden hayatta kalanları yönlendirmeyi, bilgilendirmeyi ve güçlendirmeyi kapsamaktadır. Öte yandan güçlendirme ve destek çalışmaları kapsamında belediyelerle iletişim ve işbirliği çalışmaları

⁶ https://www.psikiyatri.org.tr/uploadFiles/219201618057-CocukCinsel_istismar_bilgilendirme_dosyasi.pdf

⁷ https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_cyeze_sagliksonuclariraporu_turkce.pdf

⁸ Rapor boyunca ÇŞMD'nin hayatta kalanlara yönelik çalışmaları “destek çalışmaları” olarak ifade edilmiştir. “Destek çalışmaları” ifadesi derneğin hayatta kalanlara yönelik güçlendirme ve yönlendirme gibi desteklerini ve cdestek.org ile hayatta kalanların bilgilendirilmesini kapsar. Dernek ilerleyen yıllarda destek çalışmalarını daha sistemli hale getirmeyi planlamaktadır ve o durumda “destek çalışmaları” adlandırması da değişebilir ve kurulacak olan destek mekanizmasını ifade etmek için farklı bir adlandırma seçilebilir.

rı yürütülerek hayatta kalanlara destek sağlayan birim ve çalışanlarının kapasitelerini artırmayı da içermektedir. Ancak Etki analizi kapsamında telefon ve maille alınan başvurulara yönelik destek ve yönlendirme ile csdestek.org'un yarattığı değişime odaklanılmış; pandeminin yarattığı koşullar sebebiyle belediyelerle işbirliği ve kapasite artırma çalışmaları bu raporun kapsamı dışında bırakılmıştır.

a) Destek ve Güçlendirme Çalışmaları

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği 2015 yılından beri hayatta kalanlar ve yakınlarına cinsel şiddet sonrası yönlendirme, bilgilendirme ve güçlendirme desteği vermektedir. Bu destek hayatta kalanlar ve yakınlarından gelen taleple, hedef kitlenin ihtiyaçları ile başlamış ve şekillenmiştir. Bu sebeple 2019 yılına kadar soru ve talepleri cevaplama işini telefon, e-posta ve sosyal medya hesaplarına bakan dernek gönüllüleri yürütmüştür. Gelen başvuruların sayısının ve destek talebinin çeşitliliği 2019 yılında derneği bu konuyu daha sistemli şekilde ele almaya yöneltmiştir. 2019 yılından itibaren 5 kişilik bir çalışma grubu hayatta kalanlara destek vermeye başlamıştır. 2019 yılında aynı zamanda derneğe gelen destek ve yönlendirme taleplerine ilişkin kayıtlar tutulmaya başlanmış ve ilk kez bu kayıtlar raporlaştırılmıştır.⁹ Hayatta

kalanlara yönelik bu destek ve güçlendirme çalışmasına ilişkin vurgulanması gereken önemli bir nokta; başvuruçuların hakları ve gizliliklerinin korunmasında azami dikkat gösterildiğidir.

2020 yılında ise hayatta kalanlara yönelik destek ve yönlendirme çalışmalarının etkisini araştırmak üzere bağımsız bir uzmanla çalışılmaya başlanmıştır.

b) csdestek.org

www.csdestek.org ise derneğin 2018 yılında çalışmalarına başladığı ve 2020 Şubat ayında lansmanını yaptığı, cinsel şiddetten hayatta kalanların hakları olan destek ve hizmetlere erişimini kolaylaştırmak ve arttırmak amacıyla hazırlanmış bir web sitesidir. Csdestek.org; hayatta kalanların maruz bırakıldıkları şiddet sonrasında yalnız olmadıkları sık sık hatırlatılarak, şiddet sonrası seçenekleri, var olan destek mekanizmaları, başvuru adımları ve öz yardım gibi konular bilgi verir. Csdestek.org'dan bahsederken sitede bulunan hizmet sağlayıcı kurumlarla¹⁰ görüşülerek hazırlanan İstanbul Birimler Haritası'nın vurgulanması önemlidir. Söz konusu harita bu kurumların iletişim bilgileri ve çalışma saatlerinin yanı sıra; verdikleri hizmetin türü ve niteliğine ilişkin ayrıntılar da içerdiğinden önemli bir yönlendirme mekanizmasına dönüşmektedir.

⁹ Rapor için bkz. https://cinselsiddetlemucadele.org/wp-content/uploads/2020/06/CSMD-2019-cs_basvuru_raporu_11haz.pdf

¹⁰ İstanbul Birimler Haritasının hazırlanması sürecinde, haritanın eksiksiz olması için ÇŞMD Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı sosyal hizmet merkezlerine formlar yollamıştır. Bu formlara geri dönüş sağlanamadığı için harita oluşturulurken kurum web sitelerindeki bilgiler ve mevzuattan faydalanılmıştır.

c) Destek çalışmalarının değişim teorisi

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin hayatta kalanların destek hizmetlerine erişmeleri ve güçlenmeleri amacıyla geliştirdiği Destek Çalışmaları'nı anlayabilmek için öncelikle bu çalışmaların ne türden değişim hedefleri ve bu hedefler arasında nasıl ilişkiler olduğunun ortaya konması önemlidir. Bu amaçla derneğin 3 ana programından biri olan Güçlendirme ve Destek Çalışmaları'nın değişim teorisi hazırlanmıştır. Dernek halihazırda 3 yıllık strateji planını kapsayan bir değişim teorisi hazırlamış ve destek çalışmaları

larını da içeren bu değişim teorisini aktif olarak kullanmaktadır.

Bununla birlikte, etki değerlendirme araştırması kapsamında da araştırmaya çerçeve oluşturmak amacıyla derneğin değişim teorisinden daha basit ve araştırma kapsamını yansıtan bir değişim teorisi hazırlanmıştır. Bu değişim teorisi etki değerlendirmenin kapsamıyla sınırlı kalacak şekilde hazırlanmıştır. Değişim teorisi bize projenin etki hedefini gerçekleştirmek için nasıl bir yol haritasına sahip olduğunu göstermesi açısından önemli bir araç olduğu için tercih edilmiştir.

Ara Değişimler	Değişimler	Etki
Hayatta kalanların başvurabilecekleri destekler (tıbbi, psikolojik vb) konusunda bilgisi artar	Cinsel şiddetten hayatta kalanlar destek ve hizmetlere daha fazla erişim sağlar	Cinsel/cinselleştirilmiş şiddetin ve yaratmış olduğu hasarların azaltılması
Hayatta kalanların hakları konusunda bilgisi artar	Cinsel şiddetten hayatta kalanlar haklarından daha fazla faydalanır	
Hayatta kalanlar başvurabilecekleri hukuksal yollar konusunda bilgisi artar		
Hayatta kalanlar kendilerine öz bakım uygulama yollarını öğrenir	Cinsel şiddetten hayatta kalanların iyi olma hali güçlenir	
Hayatta kalanların yalnız olmadıkları konusunda farkındalıkları artar		

● Tablo 1: Etki değerlendirme için hazırlanan değişim teorisi

Tablodan da görüleceği gibi destek ve güçlendirme çalışmalarının etki hedefi cinsel şiddetin yaratmış olduğu hasarın azaltılmasıdır. Bu amaca ulaşmak için hayatta kalanların belirli açılardan güçlenmesi, bazı değişimlerin ortaya çıkması beklenir. Bunlar ise hizmet ve desteklere erişim, haklardan faydalanma ve iyi olma halinde iyileşmedir. Bu üç değişim hedefinin ortaya çıkabilmesi de müdahale sonucu görece daha kısa sürede ortaya çıkacak ara değişimlerin öncelikle ortaya çıkmasını gerekli kılmaktadır. Tablo 1'den bu ara değişimleri takip etmek mümkündür.

4- Araştırmanın Yöntemi ve Sınırlılıklar

Hayatta kalanlara yönelik destek çalışmalarının etkisini anlamak için yürüteceğimiz araştırmayı tasarlarken öncelikle değişim teorisinin hangi basamaklarını araştırmaya dahil edeceğimizin belirlenmesi gerekmiştir. Bu noktada hedef kitleye erişim koşullarımız, konunun hassasiyeti ve kullanılacak araştırma tekniklerinin sınırlılıkları göz önünde bulundurularak, ara değişim düzeyinde bir analiz yapmanın uygun olacağına karar verilmiştir.

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin destek çalışmalarının hayatta kalanlar üzerindeki etkisini anlamak amacıyla yürüttüğümüz araştırmada farklı teknikler kullanılarak ulaşılan veriler analiz edilmiştir. Öncelikle detaylı bir masa başı

çalışması yürütülmüş ve derneğin hazırladığı, hayatta kalanlar ve başvuruculara ait bilgilerden oluşan veritabanı incelenmiştir.

Araştırmanın önemli bir boyutunu oluşturan veritabanında, cinsel şiddet başvurularının hangi tarihte ve hangi yolla yapıldığı, başvuru yapan hayatta kalanın kendisi mi yoksa başka biri (hayatta kalanın yakını, tanıdığı vb) mi olduğu ve beyan edildiği kadarıyla hayatta kalanın demografik bilgileri (cinsiyet kimliği, yerleşim yeri) yer almaktadır. Ayrıca maruz kalınan cinsel şiddet türü, derneğe başvurmadan önce başka bir birim veya kuruma başvuru yapıp yapılmadığı, dernekten ne türden taleplerin olduğu ve dernek tarafından nasıl bir yönlendirme, bilgilendirme yapıldığı ile sürecin nasıl sonlandığı da yine veritabanında bulunmaktadır. Son olarak, başvuru yapan aktardığı diğer bilgiler, hukuk danışmanı ve sosyal hizmet danışmanının vakaya ilişkin notları da yine veritabanına işlenmektedir. Söz konusu bilgiler, başvuru sahibinin görüşme esnasında not tutulduğu ve gerekli bilgilerin hukuk danışmanı ve sosyal hizmet danışmanı ile paylaşılacağı konusunda bilgilendirilmesi ve onayının alınması koşulu veritabanına işlenmektedir.

Bu noktada bir parantez açıp her başvuru yapan hayatta kalanın kendisi olmadığını zaman zaman hayatta kalanın yakınlarının başvuru olabildiğini söylemek gerekir. Bu veriler bağlamında talep

edilen ve verilen desteklere ilişkin bir değerlendirme yapılmıştır.

Öte yandan destek çalışmalarının etkisinin anlaşılabilmesi için hayatta kalanlara ulaşmak hedeflenmiş ve bunun için en uygun yöntemin hangisi olabileceğine dair dernek ekibi ile görüşülmüş ve destek çalışmalarında yer alan dernek çalışanları aracılığıyla hayatta kalanlara ulaşmanın uygun olacağına karar verilmiştir. Belirtmek gerekir ki yürüttüğümüz etki değerlendirme kapsamında az sayıda hayatta kalana ulaşabileceğimizi öngördüğümüz için etki değerlendirme anketi hazırlanmamış yalnızca birebir görüşme ile niteliksel veri toplanmıştır.

Hayatta kalanlarla görüşme yapmanın barındırdığı riskler ve hassasiyetler göz önünde bulundurularak görüşmeci listesi hazırlanmış ve derneğin destek ve yönlendirme çalışmalarını yürüten ekip bu araştırma görüşmelerini yürütmüştür. Görüşme soruları etki değerlendir-

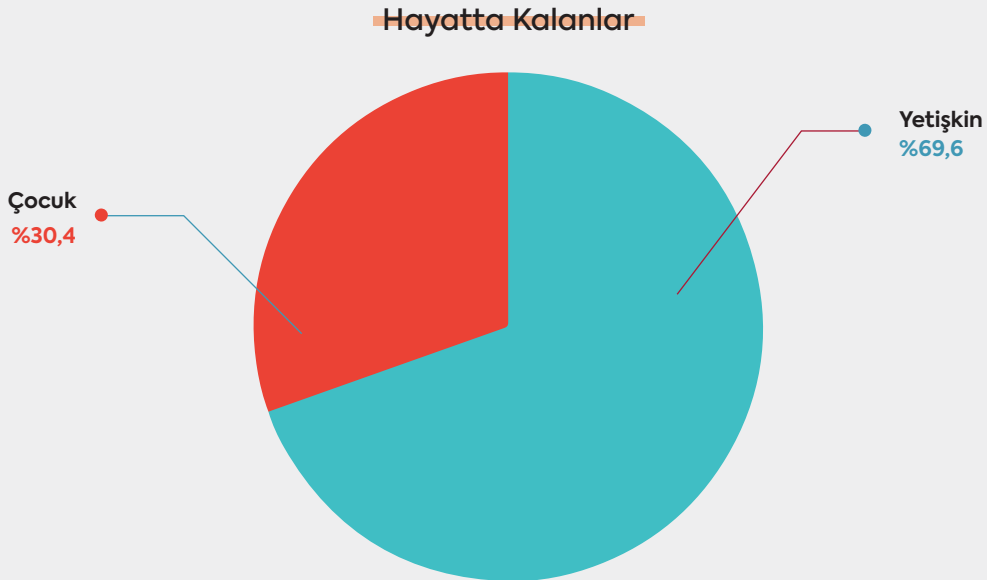
me uzmanı tarafından hazırlanmış ve değerlendirilmiş ancak görüşmeci listesinin hazırlanması ve görüşmelerin yürütülmesi konusunda etki değerlendirme uzmanı yalnızca dernek ekibini desteklemiştir.

Bunun yanı sıra csdestek.org'a ait erişilebilen google analytics verileri ve istatistikleri ile yine cstestek.org'da yer alan kullanıcı anketlerinin sonuçları incelenmiş ve web sitesinin görünürlüğü/bilinirliği ve kullanım biçimlerine dair bir analiz yapılmıştır. Bu amaçla web sitesinin farklı sayfalarında, o sayfaya ilişkin 2 veya 3 sorudan oluşan anketler yer almıştır.

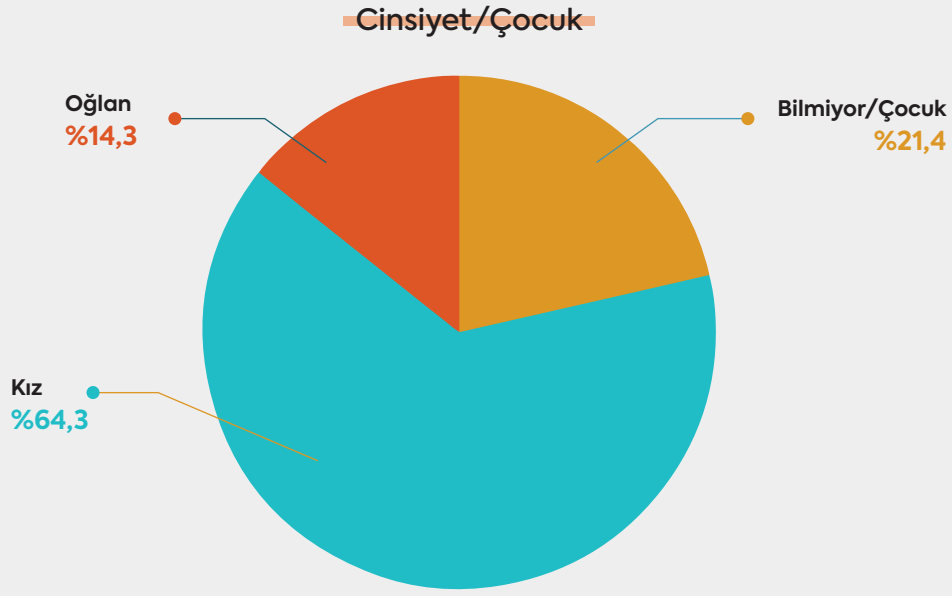
5- Destek Çalışmalarının Etkisi

5.1 Hayatta Kalanlar ve Talepleri

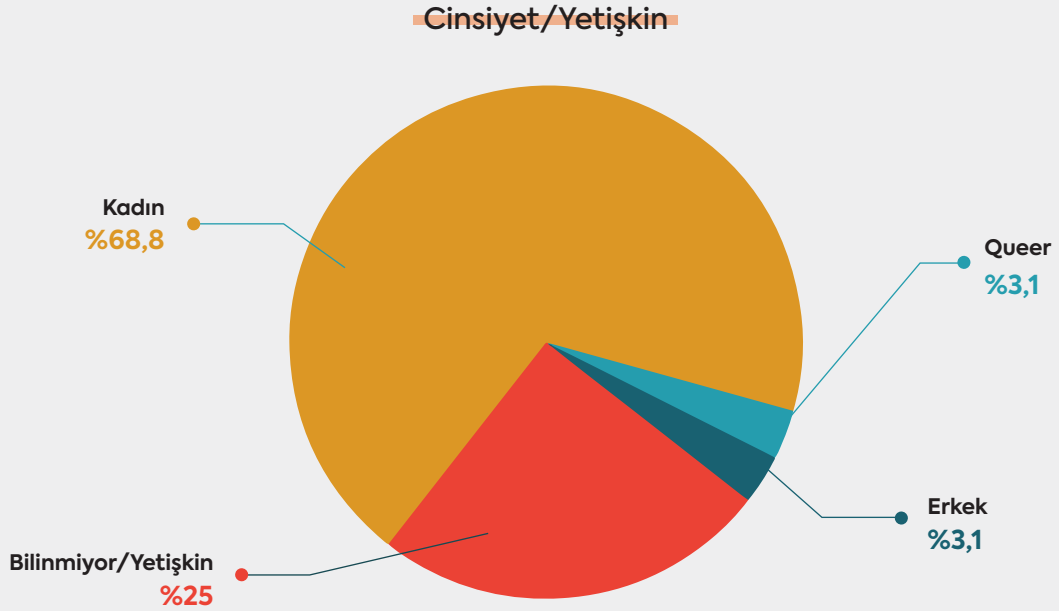
Cinsel Şiddetle Mücadele Derneğinin hayatta kalanlara yönelik müdahalesini konuşurken öncelikle başvurulara dair bilgi vermek Türkiye'deki cinsel şiddet vakaları hakkında yorum yapma imkanı tanınması açısından önemlidir.

● Grafik 1: Hayatta kalanlar

● Grafik 2: Hayatta kalanların cinsiyeti - çocuk

● Grafik 3: Hayatta kalanların cinsiyeti - yetişkin

Grafik 2 ve 3'ten de görüleceği gibi cinsel şiddetten hayatta kalanlar en yüksek oranda kadınlar ve kız çocuklarıdır. Yetişkinlerde hayatta kalanların %69'unu kadınlar, çocuklarda ise hayatta kalanların %64'ünü kız çocukları oluşturmaktadır. Bu grafiklerin bize söylediği önemli bir bilgi şiddetten hayatta kalanların %30'unu çocukların oluşturduğudur (grafik 1).

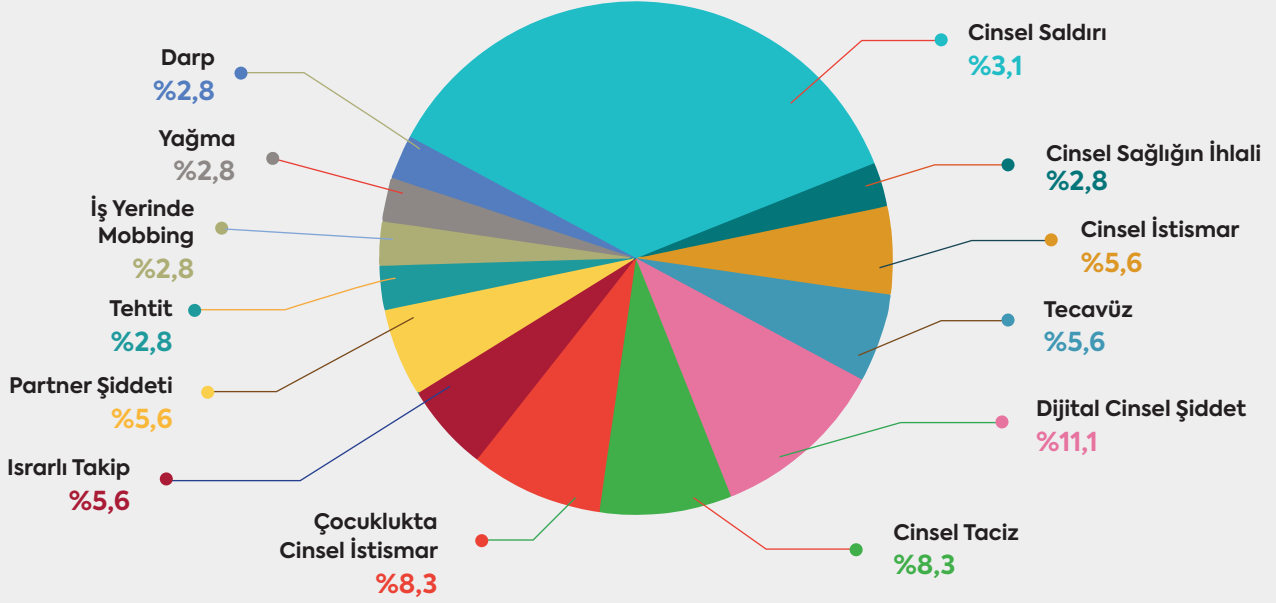
Grafikten de görüleceği gibi cinsiyet kategorisinde hem yetişkinlerde hem de çocuklarda üçüncü en yüksek oran "bilinmiyor" kategorisindedir. Bu noktada bir paragraf açarak CŞMD'nin veritabanını oluştururken cinsiyet kategorisi konusunda nasıl bir yol izlediğinden bahsetmek önemlidir. Dernek tarafından telefon veya mail yoluyla kendisine ulaşan hayatta kalanın (başvurucu ve hayatta kalanın her zaman aynı kişi olmadığını hatırlayalım) cinsiyet kimliğine yönelik bir soru sorulmamıştır. Bununla birlikte eğer derneğe ulaşan başvuruda hayatta kalanın atanmış cinsiyetine dair bir ifade kullanılmışsa (hayatta kalan veya hayatta kalan kastedilerek başvuru yakını tarafından) bu bilgi veritabanına işlenmiştir. Bununla birlikte hayatta kalan derneğe kendisi ulaşmış ve cinsiyet kimliğine yönelik kendi isteğiyle bir beyanda bulunmuşsa da yine veritabanına eklenmiştir. Ancak derneğe gelen başvurularda hayatta kalanın cinsiyetine dair

(atanmış cinsiyet veya cinsiyet kimliği) bir ifade yer almamışsa veritabanında cinsiyete dair bir veri girişi de yapılmamıştır. Kısacası başvurucuların cinsiyet kimliğine dair kişi beyan etmedikçe ve destek mekanizmalarına yönlendirme konusunda etkisi olmadıkça bilgi alınmamıştır. Bu rapor hazırlanırken, okunuş kolaylığı açısından, cinsiyet kategorisi boş olan başvurular bilinmiyor (yetişkin ve çocuklar için ayrı ayrı) şeklinde kodlanmıştır.

Ayrıca derneğe yapılan başvuruların coğrafi dağılımına baktığımızda da cinsel şiddetin Türkiye'nin her bölgesinde ve pek çok ilinde ortaya çıktığı söylenmelidir. Başvurucuların bir kısmı nerede yaşadığı bilgisini paylaşmamıştır ancak yine de bekleneceği üzere İstanbul'un en çok başvuru alınan il olduğu söylenmelidir. Türkiye dışından da başvuru alındığını belirtmek önemlidir.

Çocukların maruz kaldığı cinsel şiddet vakaları "cinsel istismar" başlığı altında ele alınmıştır. Cinsel istismar farklı şiddet biçimlerini kapsayabileceği gibi tek bir istismar vakasında birden fazla fail veya birden fazla hayatta kalan olabilmektedir. Veritabanına baktığımızda aynı çocuğun birden fazla failin istismarına maruz kaldığı bir vaka ile karşılaşılmıştır. Ayrıca aynı vakanın cinsel taciz ve fuhuşa zorlama olarak birden fazla şiddet biçimi şeklinde ortaya çıktığı anlaşılmıştır.

Yetişkinlerin Maruz Bırakıldığı Cinsel Şiddet Türleri

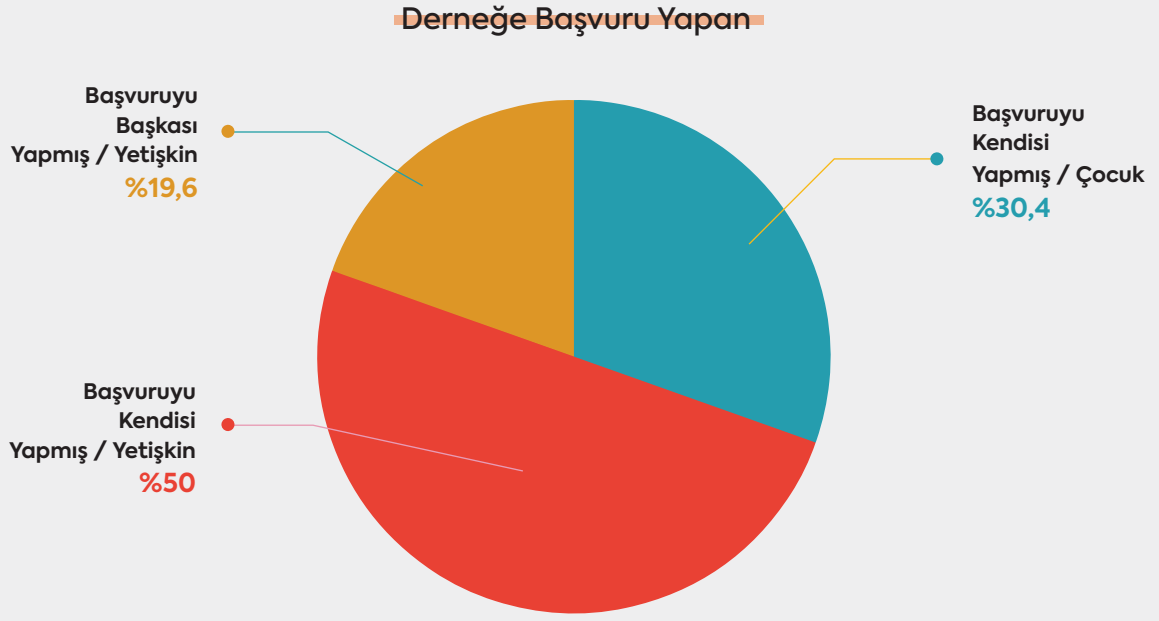

● Grafik 4: Maruz bırakılan cinsel şiddet türü - yetişkin

Yetişkinlerde cinsel saldırı %36 ile en yüksek orandadır. Yetişkin hayatta kalanların maruz bırakıldıkları cinsel şiddet türlerine baktığımızda bu şiddetin saldırıdan takibe oldukça farklı biçimlerde ortaya çıktığı görülmektedir. Hayatta kalanların maruz bırakıldıkları cinsel şiddet türlerinin fiziksel şiddet (darp) yağma, şantaj ve ısrarlı takip gibi oldukça farklı şiddet biçimleriyle birlikte ortaya çıkabildiği (yaşandığı) görülmektedir. Başka bir deyişle araştırma kapsamında darp tehdit gibi şiddet türleri de cinsel şiddet kapsamında ele alınmış, cinsel saldırının bir parçası şeklinde ortaya çıkmıştır. Ayrıca dijital teknolojiler ve internetin yaygınlığının artması ile bu mecraların da özel-

likle çocuklar gibi kırılgan gruplar üzerinde yüksek risk içerdiği görülmüştür.

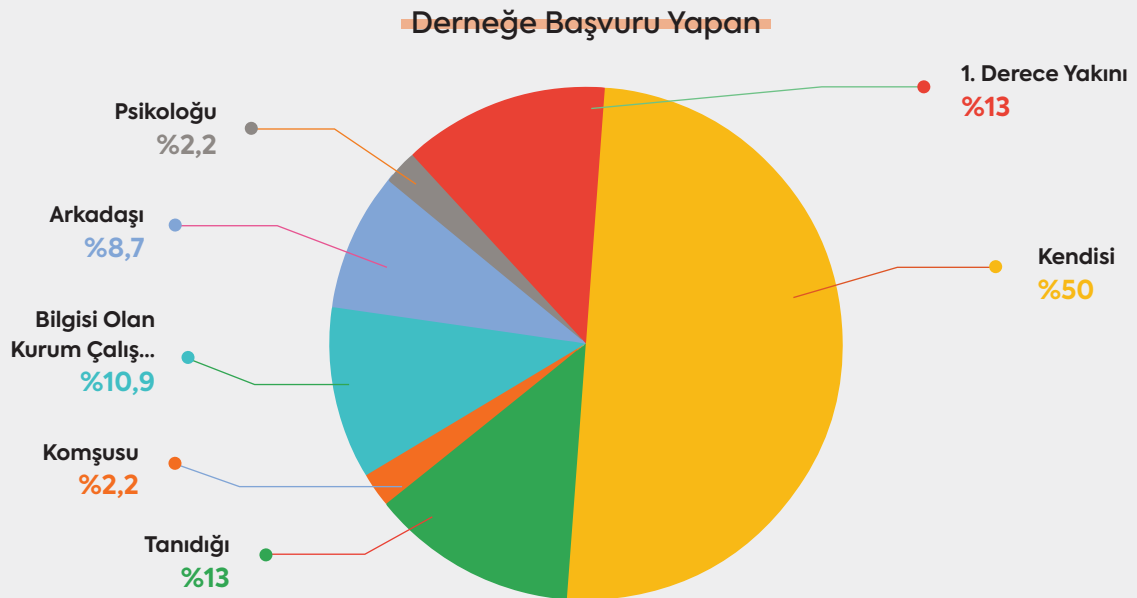
Çocuk hayatta kalanlara yönelik altı çizilmesi gereken önemli bir nokta ise şiddetin faillerinin içinde çocukların yakınları ve tanıdıklarının olduğudur. Aile ve 1. Derece yakınların, öğretmen, arkadaş gibi çocuğun yakın çevresinden insanların çocuklara yönelik cinsel istismar vakalarında fail olarak ortaya çıktığı derneğin oluşturduğu veritabanından anlaşılmaktadır. Bununla birlikte kişilerin; aile bireyleri dışında komşu, iş arkadaşı gibi tanıdığı insanlar tarafından cinsel şiddete maruz bırakıldıkları görülmektedir. Az sayıda vaka kişilerin hiç tanımadıkları failer tarafından meydana getirilmiştir.

● Grafik 5: Başvurucu kategorileri - 1

Şiddet türleri ve şiddete maruz bırakılanın kim olduğuna baktıktan sonra önemli bir veri de hayatta kalanın derneğe nasıl ulaştığıdır. Derneğe hayatta kalanın kendisi %50 oranında başvururken, arkadaşı, ailesi, tanıdığı ve şiddete tanık olan bireylerin hayatta kalan adına başvuru

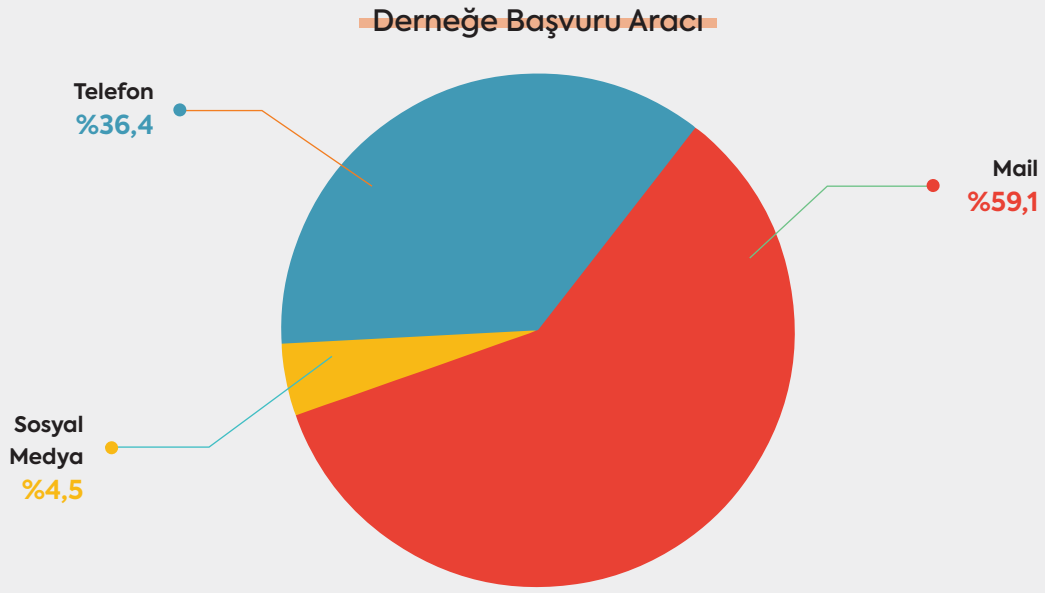
oldukları da görülmüştür. Hayatta kalanların %30 oranında çocuklardan oluşuyor olması bu veriyi daha da anlamlı hale getirmektedir. Çocuk başvurularının tamamı yakınları (aile bireyleri) veya olaya tanık olan birisi (psikoloğu, öğretmeni veya komşusu) tarafından yapılmıştır.

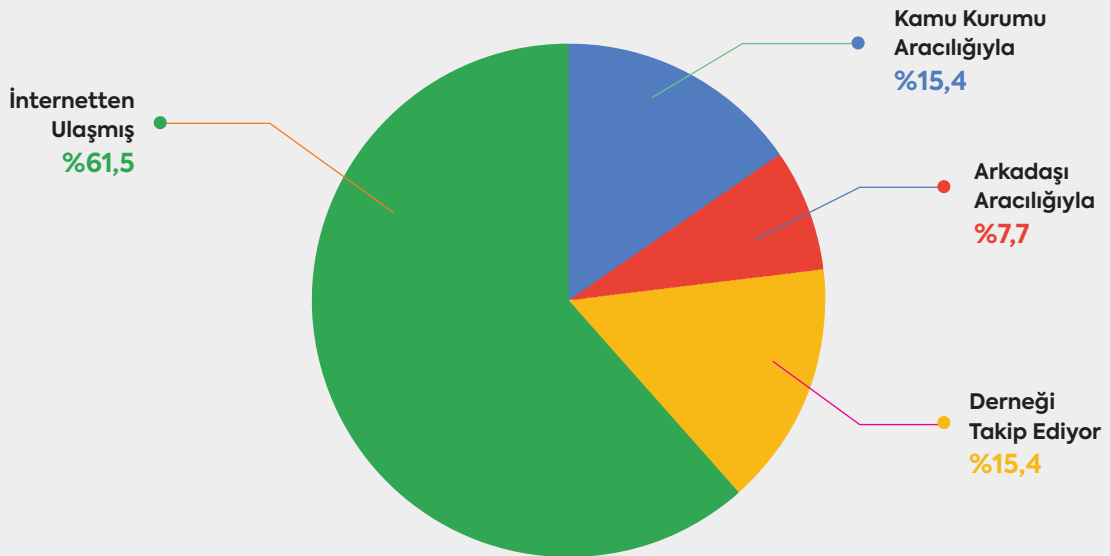
● Grafik 6: Başvurucu kategorileri - 2

Öte yandan aşağıdaki grafikten de görüleceği gibi başvurucunun derneğe ulaşma yolları da değişmiştir. Telefon ve mail aracılığıyla başvuru alınmasına rağmen, sosyal medya üzerinden de derneğe ulaşılmıştır. Başvuru yapan kişi dernekten nasıl haberdar olmuş diye sorduğumuzda ise %15 oranda zaten derneği takip

eden kişiler olduklarını %61 oranında ise başvuru mekanizması arayışında internetten derneği bulduklarını görürüz. Ayrıca hayatta kalanın veya yakınının ilk başvurdukları kurum temsilcisinin veya arkadaşlarının da derneğe ulaşmakta rolü olmuştur.

● Grafik 7: Derneğe başvuru

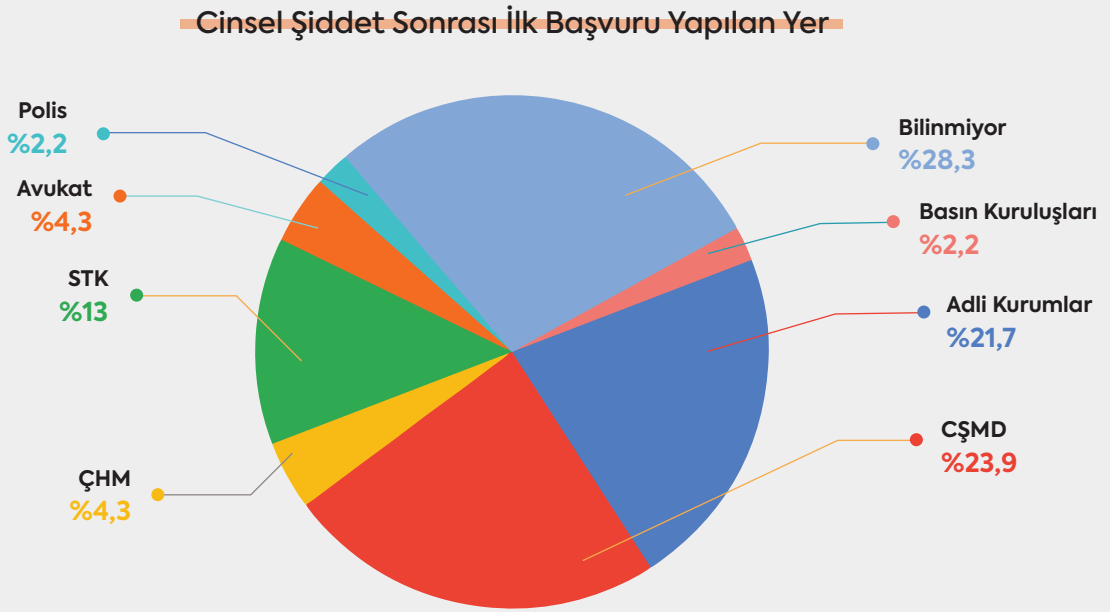

● Grafik 8: Derneğe başvuru

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin destek çalışmaları ile yarattığı etkinin anlaşılabilmesinin ilk adımlarından biri hayatta kalanların şiddet sonrası hangi aşamada derneğe ulaştıklarıdır. Hayatta kalanların %24 oranında ilk başvuru birimi olarak Cinsel Şiddetle Mücadele Derne-

ğine ulaştıkları görülmüştür. Ancak grafik 9'dan da görüleceği gibi şiddet sonrası hayatta kalanların büyük oranda ilk başvuru birimlerinin neresi olduğu bilinmemektedir. Bu kategoride yer alan başvurular içinde de, ilk başvuru birimin dernek olduğu tahmin edilmektedir.

● Grafik 9: Cinsel şiddet sonrası ilk başvuru yapılan yer

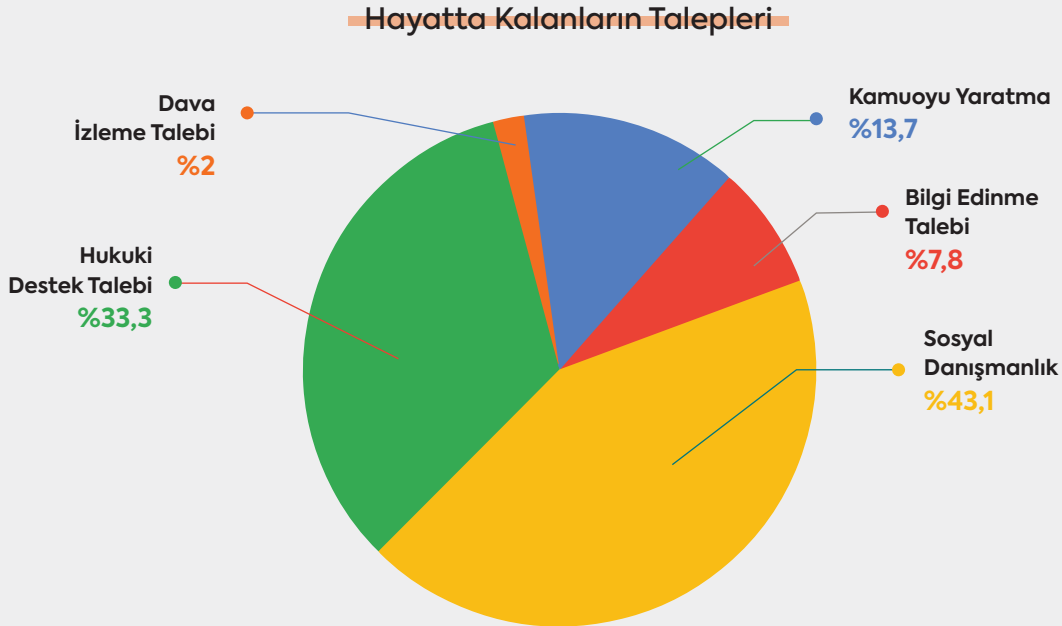
Başvurulara ait veritabanı incelendiğinde ulaştığımız bir başka sonuç da hayatta kalanların talepleri ve derneğin hayatta kalanlara yönelik yönlendirme ve diğer desteklerinin neler olduğudur. Öncelikle söylenmesi gereken hayatta kalanların yoğun olarak hukuki başvuru süreçleri, başvuru birimleri ve haklarının neler olduğu konusunda yönlendirilme, bilgi alma ihtiyacında oldukları görülmüştür. Bununla birlikte kamuoyu yaratma ve dava izleme gibi hak ihlallerinin görünür olmasına yönelik talepler de gelmiştir.

Başvurucu hukuk danışmanlığı veya dava izleme/kamuoyu yaratma talebi dışında derneğe ulaştığında zaman zaman ne türden desteğe ihtiyaç duyduğu konusunda net bir talepte bulunamamıştır. Bu durumun, cinsel şiddet sonrası destek sistemleri konusunda Türkiye'de net tanımların ve ulaşılabilir bilgilerin eksikliğinden de kaynaklandığı düşünülmektedir. Alandaki bu bilgi ve kaynak eksikliği hayatta kalanların hangi birime ne türden destek talepleriyle başvurabilecekleri konusunda karmaşa

yaşamalarına sebep olmaktadır. Başvurucu tarafından net taleplerin iletilmediği başvurular konuları ve aciliyetlerine göre dernek tarafından ilgili kurum ve birimlere yönlendirilmişlerdir. Hukuk danışmanlığı dışında kalan bu tür yönlendirmeler veritabanında sosyal danışmanlık şeklinde kodlanmıştır. Sosyal danışmanlık cinsel şiddet sonrası destekler ile ilgili doğru bilgiye erişimi sağlamak, ilgili destek birimlerine yönlendirme yapmak, şifa bulma sürecindeki ihtiyaç duyulan bilgileri iletmek gibi bilgilendirme ve güçlendirme çalışmalarını kapsar. Ayrıca sosyal danışmanlık başvurusunu sadece bir birime yönlendirmeyi değil,

hayatta kalana nasıl yaklaşacağı konusunda da güçlendirmeyi içerir. Veritabanı incelendiğinde Sosyal danışmanlık kapsamında psikolojik destek birimine, sığınma evine, ilgili kamu kurumu, sağlık merkezi veya STK'ya yönlendirilme yapıldığı görülmüştür. Başvurucular her durumda cdestek.org'a da yönlendirilmişler ve oradaki bilgilerden de yararlanmaları teşvik edilmiştir.

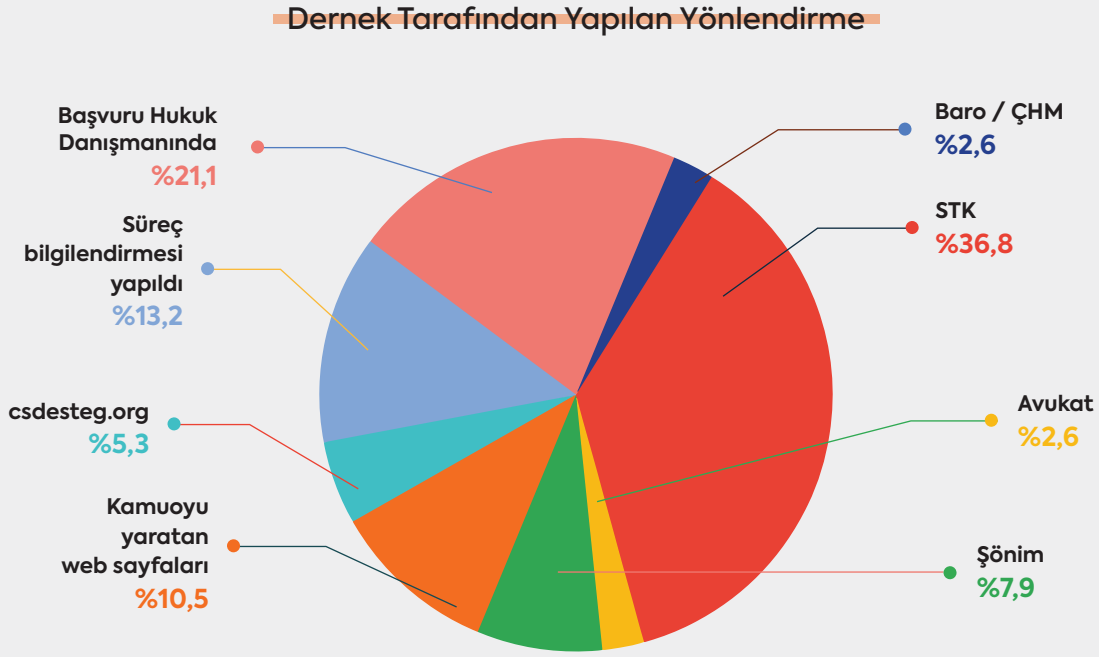
Bu bağlamda bir sonraki grafikten de görüleceği gibi derneğin gelen taleplere yönelik yönlendirmeleri yoğunlukla ilgili STK'ya ve hukuksal destek alabilecekleri birimlere olmuştur.

● Grafik 10: Hayatta kalanların talepleri

Bununla birlikte bazı başvurularda derneğin hukuk danışmanı ne türden hukusal yollar izlenebileceği ve destek alınabilecek mekanizmalar hakkında bilgilendirme yapmış bazı başvuruların nasıl sonuçlandığına ilişkin bilgi ise veritabanında bulunamamıştır. Bu türden

başvuruların oranı %21'dir. Bu veri henüz sonuçlanmamış başvuruları, derneğin vaka takibinde gecikmeler yaşamakta olduğunu ve/veya başvurucuya vaka takibi amaçlı ulaşılmak istense de yanıt alınamadığını göstermektedir.

● Grafik 11: CŞMD'nin yönlendirme desteği

Kısaca özetlemek gerekirse hayatta kalanların CŞMD'den hukuki süreçlere dair bilgi alma ve yönlendirilme, destek mekanizmalarına erişim ve kamuoyu yaratma konularında talebi olmuştur. Dernek kendine gelen başvuruları ilgili birimlere

yönlendirme, hukuki danışmanlık sağlamıştır. Bu yönlendirme sonucu hayatta kalanlar büyük oranda ilgili birimlere ulaşmış ve kendileri için hukuki, psikolojik ve sosyal destek almak için süreç başlatmışlardır.

5.2 Destek ve Güçlendirme Çalışmalarının Etkisi

a) Hayatta kalanların hakları, başvuru ve destek mekanizmaları konusunda bilgisi artar

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin hayatta kalanlara yönelik destek çalışmalarının etki analizi için yürüttüğümüz araştırmada karşımıza çıkan önemli sonuçlardan birisi destek almak için derneğe ulaşmanın hayatta kalanların hakları, hukuksal yollar ve destek mekanizmaları konusunda bilgi edinmelerini sağladığıdır. Araştırma kapsamında kendileriyle görüştüğümüz hayatta kalanların ifadelerinde sıklıkla karşılaştığımız bir değişim: Hakları ve neler yapabilecekleri konusunda bilgi sahibi olduklarıdır.

Sizin verdiğiniz bilgiler değerliydi benim için çünkü ben o süreçte bilmiyordum nasıl yapacağımı, nerelere başvuracağımı... Siz bana söylediniz. Bir bilgi oldu, benim için bir yol olmuş oldu. Ben de ona istinaden kendim gidip vasilik davası açtım. Yani öyle söyleyeyim savcılığa gittim, şikayetimi söyledim. Ama şunu söyleyeyim gerçekten de yol bilmeyen insanlar için gerçekten çok zor ve çok sıkıntılı süreçler. Öyle söyleyeyim ben. Ama sizden sonra tabii ki daha bilinçli şekilde ilerledim (Danışan görüşü)

Türkiye'de bu konuyla ilgili mağdurların bir araya geldikleri bir oluşum arayışına girdim. Bireysel bazda da çok şey yoktu. Bir oluşum arayışına girdim ama, bir oluşum yok. Bulamadım

ve grup terapisi alabileceğim bir yer bile yoktu. Mesela onu tercih ediyordum. Neden bilmiyorum ama mağdurlarla yan yana gelmeye sezgisel olarak ihtiyaç duydum. Böyle bir şey bulamayınca, yurt dışında var mı diye size şey ulaştım çünkü gördüğüm kadarıyla bu alanda en kapsamlı çalışma yapan sizsiniz Türkiye'de. (Danışan görüşü)

Yani ben zaten sizinle görüşmeden önce derneğin yaptıklarına bakmıştım ve o yüzden size başvurdum. Hani evet, bunlar iyi işler yapıyorlar, yeniler ama iyi işler yapıyorlar, yapacaklar, diye düşünerek yazdım. Ve evet baya bir şey gönderdiniz bana ben o siteleri de inceledim. Neler yapıyorlar baktım. O da iyi geldi çünkü şey dedim; evet orada var, burada yok, o zaman sen yapabilirsin dedim. Bu açıdan olumlu bir şey oldu. Yoksa o zaman sen başlat bunu. Var olan bir şeylerin içinde yer alamıyorsan sen başlat bunu. Tabii ki bunun zorlukları, handikapları var ama sen başlat diyerek bana umut verdi. O yurtdışından gördüğüm örnekler. (Danışan görüşü)

b) Hayatta kalanlar daha az yalnız ve daha az yargılanmış hissediler

Görüşmecilerimizin vurguladığı bir başka nokta ise derneğe yapmış oldukları başvuru sonucunda hissettikleri yalnızlık ve yargılanma duygusunun azaldığıdır. Görüşmecilerimiz derneğin kendileriyle ilgilenmesi, onları başvurabilecekleri mekanizmalar konusunda bilgilendir-

meleri sayesinde kendilerini maruz bıraktıkları şiddetle başbaşa ve yalnız hissetmekten kurtulduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca aldıkları sosyal yönlendirmelerle bu alanda mücadele yürüten başka hayatta kalanlardan ve STK'lardan haberdar olmaları da yalnız hissetmelerini azaltan bir etki yaratmıştır.

Dediğim gibi ilk başta bilgilendirme oldu, kendinizi yalnız hissetmiyorsunuz, sizi anlayan insanların olduğunu hissediyorsunuz, öyle söyleyeyim. Bu tabii ki bir güç veriyor yani hiç tanımadığınız insanlar bile size kucak açabiliyor. Bu güzel bir duygu gerçekten. (Danışan görüşü)

Dediğim gibi ben birçok şeye yazdım, sizden sağlam bir dönüş oldu. Ayrıca işte o, bana doktor ayarladığınızı da hatırlıyorum. Dönemedim ayrı bir mevzu ama .... Kendi açımdan mesela o sizin siteden, yaşanmış olaylarla ilgili o bloğu okumam bile milattı yani, dönüm noktasıydı. Her açıdan çok faydalı oldu. Umarım bana da, böyle şeyler nasip olur. Yani insanlar için bir şeyler yapabilmek... (Danışan görüşü)

Ben size şöyle ifade edeyim. Nasıl ifade edeyim: Hani, burada kendimi yalnız hissetsem bile, duygularımı soruyorsanız, uzaklarda bir dostum varmış gibi hissediyorum yani. Böyle tam olarak duygum, düşüncem bu. Yani buradayken de, bu işler, kafamda dönüp durup düşünceler varken de, bu işlerle uğraşırken de, kafamdaki düşünce buydu yani. (Danışan görüşü)

Bununla birlikte görüşmelerden de gördüğümüz kadarıyla yalnızlık duygusu hayatta kalanların en çok baş etmek zorunda kaldıkları duruma dönüşüyor. Hem haklarını arama süreçlerinde kurumsal muhatap bulamamaları ve adaletin işlememesi hem de aileleri ve en yakınlarından bekledikleri desteği alamadıkları hatta sessiz kalmaya zorlandıkları durumlar hayatta kalanların kendilerini yalnız ve güçsüz hissetmesine sebep oluyor. Bu nedenle yalnızlık duygusunda azalma önemli bir değişime işaret ediyor. Görüşmeciler özellikle başka hayatta kalanlardan haberdar olma isteklerini belirtmişlerdir. Benzer süreçler ve zorluklar yaşayan insanların birbirinden haberdar olmasının daha güçlü şekilde haklarını aramalarını sağlayacağını eklemişleridir.

Normalde bir yere bile gidecek olsan, şuradan şuraya bile gidecek olsan yolcu etmeye gelen insanlar, demiyorlar ki işte; "git konuş, bir doktorla konuş, biz yardımcı olalım" falan... Bu, ilginç geliyor mesela bana. (Danışan görüşü)

Evet ben aslında liseye giderken tam olarak böyle bir şey yaşamıştım. Hukuki süreç başlatmıştım ve benimle benzer süreçleri yaşayan kadınlara pozitif etkisi olmuştu mesela. Ama sonunda "ben de aynı şeyleri yaşamıştım" diyen kimse gelmedi. O zaman ben 3 sene boyunca dava peşinde gezdim, bu yüzden evet bahsettiğim kişiyle ilgili başka bir kadına bir şey olduğunda [fail başka bir kadına cinsel şiddette bulunduğu] dahil olmak isterim. Ama işte [şikayet

sürecini] başlatamamamın bir sebebi de daha önce yaşadığım deneyimde yanımda kimsenin olmaması
(Danışan görüşü)

Bununla birlikte yalnızlık duygusunun azalması hayatta kalanların kendilerine olan güvenlerini kısmen de olsa arttırmıştır.

Ben teşekkür ederim size, yani konuşmam, cesaret edebilmem sizlerin sayesinde. Bu alanda verilen mücadeleye sayesinde. Yani ben on yıl önce ilk defa şeyi düşündüm; aa benim suçum değilmiş filan... Ve on yılda oradan buraya gelmem kadın mücadelesinin sayesinde. Teşekkür ederim.
(Danışan görüşü)

Sizi aramanın bana katkısı oldu evet. Bakış açım değişti. Çok korkuyordum. Biraz kendime özgüvenim geldi. Psikolojim çok bozuktu. ... Bence devam edin. Kadınların size ihtiyacı var. Yalnız olmadıklarını bilmeleri gerekiyor.
(Danışan görüşü)

5.3 csdestek.org'un Etkisi

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin hayatta kalanlara yönelik destek sistemi yalnızca telefon veya e-posta gelen başvurulara yönelik yönlendirme desteğiyle sınırlı değildir. Ayrıca dernek 2020 Şubat ayında lansmanını yaptığı csdestek.org web sitesi ile de hayatta kalanlara destek olmayı sürdürmektedir. Csdestek.org hem hayatta kalanların hakları, başvuru mekanizmaları ve kendilerini nasıl destekleyebilecekleri konusunda bilgiler içermekte hem de

hayatta kalanların başvuru yapabileceği birimleri içeren bir harita içermektedir. Öte yandan bir web sitesinin etkisini anlamak için araştırma yürütmenin içerdiği belirli zorluklar bulunmaktadır. Öncelikle hedef kitleye erişmek ve ilk kaynaktan bilgi alarak etki analizi yürütmek oldukça zordur. Web sitesi gibi, herkesin kullanımına açık bir kaynağın hem hedef kitlesi oldukça çeşitli ve geniştir hem de bu hedef kitle segmentlerine erişmek mümkün değildir. Hedef kitleye erişebilmek kısmen mümkün olduğunda ise klasik anlamda etki analizi için kullandığımız yöntemler işlevsiz kalma riski taşır. Başka bir deyişle kullanıcılara etkiye ilişkin soru sormak, istenen oranda bu sorulara yanıt almak ve belirli segmentlerin ne türden değişimler geçirdiğine dair yorum yapmak imkansız olmaktadır. Öte yandan online istatistik programları ile web sitelerinin ziyaretçi oranları ve ziyaretçi davranışları üzerine yorum yapabilmek mümkün olmaktadır.

Bu zorlukların farkında olarak biz de csdestek.org web sitesine etkiyi anlamak için her sayfaya bir veya iki soruluk anketler ekledik. Ancak web sitesinin ziyaretçi rakamlarını düşündüğümüzde oldukça az sayıda kullanıcı bu anketlere yanıt vermiştir. Bu sebeple web sitesine yönelik ana değerlendirme aracımız google istatistik verileri olmuştur. Belirtmemiz gereken bir nokta da yaptığımız analizin zaman aralığıdır: Web sitesi daha önce aktif hale gelmesine rağmen analizimizde lansmanın yapıldığı Şubat 2020-Aralık 2020 aralığı baz alınmıştır.

a) csdestek.org kullanıcısı ve takip oranları

Google istatistik verilerini kullanarak csdestek.org web sitesinin bilinirliği/tanınırılığına dair yapacağımız ilk yorum sitenin lansmanından bu yana ziyaretçi oranları ve bunların aylara göre dağılımıdır. Aşağıdaki grafik ve tabloya baktığımızda bazı aylarda ziyaretçi sayısının diğer aylara göre oldukça yüksek olduğu tespit edilebilir. Bu farkın sebebi ilgili aylarda İnternet reklamlarının yarattığı ziyaretçi trafiğidir. Web sitesi ile ilgilenen

dernek çalışanlarından alınan görüşlere göre ziyaretçi sayısı reklam verilen aylarda o reklamın ayrılan bütçesine göre artış göstermiştir. Bu veri bize csdestek.org'un alanda bilinirliği yüksek, gerekli durumlarda başvurulacak bir siteye henüz dönüşmediğini göstermektedir. Belirtmek gerekir ki lansmanının üzerinden henüz bir yıl geçmemiş bir web sitesi için bu beklenen bir sonuçtur. Herhangi bir organizasyonun kitlesel bilinirliğin oluşması için asgari üç yıl gibi bir sürekliliğinin oluşması gerekmektedir.

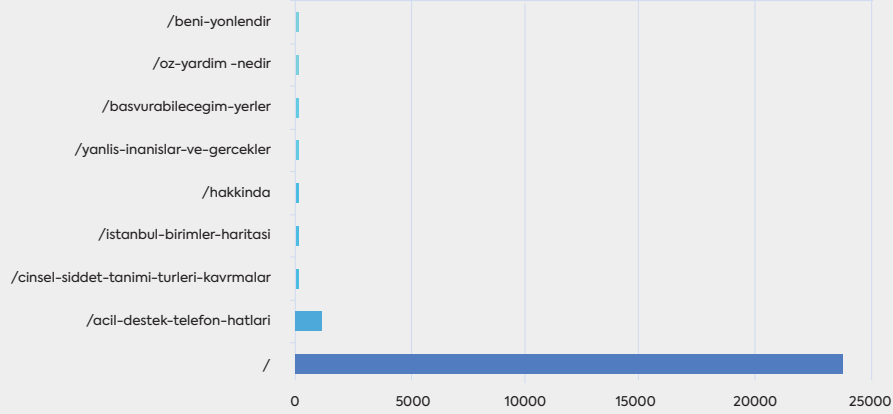
● **Grafik 12:** csdestek.org aylara göre ziyaretçi sayısı

Öte yandan web sitesinin ziyaretçilerinin nasıl bir davranış eğiliminde olduğu, başka bir ifade ile, web sitesinde hangi sayfaları nasıl bir sıralamayla takip ettikleri de yine web sitesinin etkisi, bilinirliği hakkında yorum yapmamıza imkan vermektedir.

Web sitesinde ilk ziyaret edilen sayfa, bu ilk sayfadan sonra hangi sayfanın ziyaret edildiği ve web sitesinden çıkış ya-

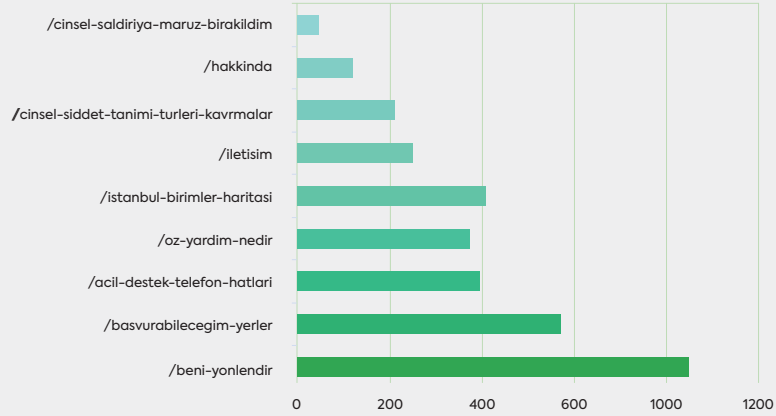
pılan sayfa ziyaretçilerin davranış eğilimini vermesi açısından önemli verilerdir. Aşağıdaki grafiklerden de takip edilebileceği gibi kullanıcıların ilk ziyaret sayfası “/” ile sembolize edilen “ana sayfadır” (23680 kişi) ikinci ve üçüncü sayfalar; “acil destek telefon hatları” (1240 kişi) ile “İstanbul birimler haritası” (196 kişi) ile “cinsel şiddet tanımı türleri ve kavramlar (178 kişi) sayfalarıdır.

Açılış Sayfası

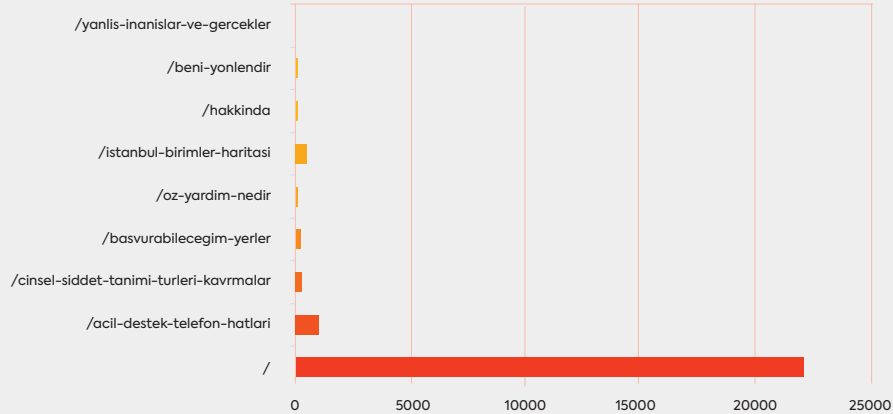
● Grafik 13: csdestek.org açılış sayfası

İkinci Sayfa

● Grafik 14: csdestek.org ikinci ziyaret sayfası

Çıkış Sayfası

● Grafik 15: csdestek.org çıkış sayfası

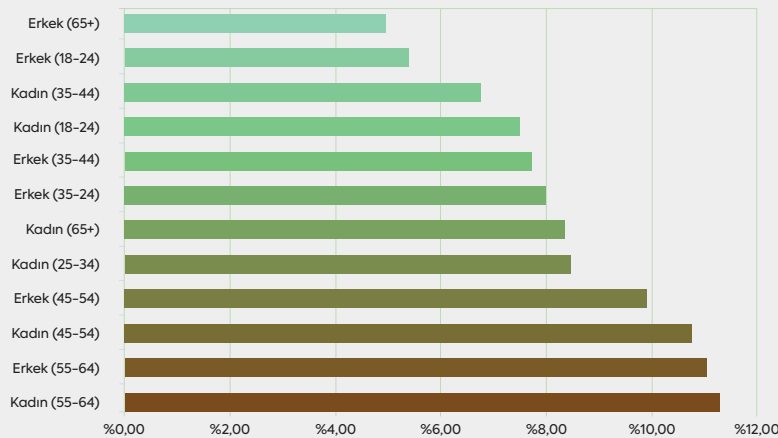

Grafik 10'a bakıldığında **23680** kişinin sitede “/” şeklinde belirtilen anasayfa- dan giriş yaptıkları bilinmektedir. Grafik 12 tablosunda da çıkış sayfası yine aynı anasayfa olan **22284** kişi bulunduğu düşünülürse yalnızca aradaki fark olan 1396 kişinin anasayfa üzerinden sitede giriş yaptıktan sonra diğer bir sayfaya yönlendiği gözlenmektedir.

Öte yandan Ziyaretçilerin sitede giriş yaptıktan sonra en çok “Beni Yönlendir” bağlantısına, ikinci olarak da “Başvurabileceğim Yerler” ve “İstanbul birimler haritası” sayfalarına girmiş olmaları destek talep etme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Hatta dördüncü yoğunlukta açılış sayfasından geçilen sayfanın “acil destek telefon hatları” sayfası olması bu yorumu desteklemektedir.

Peki csdestek.org'un ziyaretçisi kimdir? Bu sorunun yanıtını da kısmen google analytics verilerinden edinmemiz mümkün. Grafik 13, ziyaretçilerin yaş ve cinsiyete göre dağılımını vermektedir. Kişilerin cinsiyet ve yaş dağılımına ait veri eğer kişi bir google hesabına sahipse (gmail, chrome, youtube vb.) buradaki profilden çekilir. Belirtmek gerekir ki bu veriyi google hesapları ikili cinsiyet üstünden toplamamakta ancak google analytics raporlama sistemi ikili cinsiyet sistemine dayanmaktadır. Biz de bu sebeple bu türden bir sınıflandırma yapmak zorunda kaldık.¹¹ Bu grafik, tarayıcısından yaş ve cinsiyet bilgileri Google tarafından algılanabilen 7711 kişi üzerindeki dağılımı göstermektedir. Bu oranın site geneline de uyarlanmış olduğu düşünülebilir

İkinci Sayfa

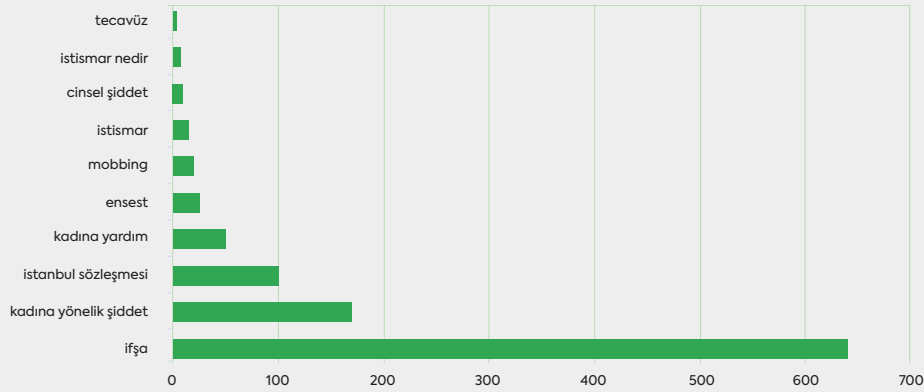
● Grafik 16: csdestek.org ziyaretçilerinin yaş-cinsiyet dağılımı

¹¹ <https://support.google.com/analytics/answer/2799357?hl=en>

Yaş ve cinsiyet dışında ziyaretçilerin yaşadıkları illere dair yorum yapmak da mümkündür. Ziyaretçilerin %41'i İstanbul, toplamda %58'i ise İzmir-Ankara-İstanbul şehirlerinden gelmişlerdir. Bununla birlikte Bursa, Adana, Konya ve Antalya'dan 1000 üzeri ziyaretçi gelmiş, toplamda 66 ilden en az 10 ziyaretçi web sayfasını gezmiştir. Ayrıca 1088 (%3,05) kişi Türkiye dışından web sitesini ziyaret etmiştir.

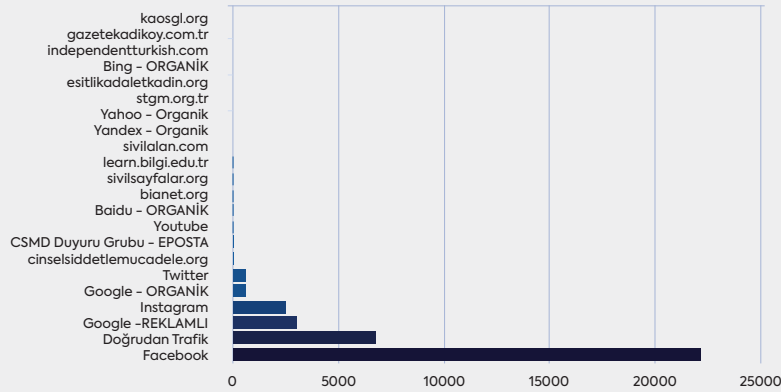
Ziyaretçilerin reklam üzerinden değil de arama motoru üzerinden bir anahtar kelime veya kelime grubu ile siteye erişmeleri de bizim için önemli bir veri olmuştur. Bu kullanıcı grubunun reklam üzerinden siteye erişen ziyaretçilerden daha seçici ve hedef odaklı bir arama sonucu siteye gelmiş olduğunu söylemek mümkündür. 11 aylık analiz döneminde siteyi ziyaret eden toplam 35719 kullanıcınının 1087 tanesi (%3,04), siteye, arama motorunda grafik 17'te belirtilen kelimelerle arama yaparak ulaşmışlardır.¹²

Anahtar Kelime

● Grafik 17: csdestek.org arama kelimesi

Kaynak

● Grafik 18: csdestek.org ziyaretçilerinin geldikleri kaynaklar

¹² İfşa kelimesinin Türkiye'de internet aramaları, kişinin bilgisi ve onayı haricinde cinsellik veya çıplaklık içeren görüntülerinin elde edilerek/çekilerek internet ortamına konulduğu cinsel şiddet türü amaçlanarak gerçekleştirildiği raporlanmaktadır. Dolayısıyla bu arama verilerinden cinsel şiddet görüntülerine cinsellik amaçlı ulaşmayı hedefleyen ve cinsel şiddeti doğrulayan eylemlerin yoğunlukta (veya çoğunlukta) olduğunu da öngörebiliriz.

Son olarak ziyaretçilerin geldikleri kaynaklara baktığımızda %62 oranda Facebook'ta yürütülen reklam kampanyasından kaynaklı olarak siteye ulaşmış ziyaretçilerle karşılaşırız. Kullanıcıların %18'i "doğrudan trafik" şeklinde yani internette arama yapılmaksızın doğrudan sitenin adresini tarayıcısına yazarak siteye ulaşmıştır. Google'daki reklam kampanyası üzerinden siteye ulaşan ziyaretçi oranı %7 dir. Google-Yahoo-Bing v.b. arama motorları üzerinde "organik" yani reklam dışı arama yaparak siteye ulaşan ziyaretçi oranı %1,8 dir. Diğer sitelerden yönlenerken gelen ziyaretçi oranı ise %0,18 dir.

Bu dağılım bize sitenin ziyaret edilmesinde reklam faktörünün oldukça etkili olduğunu göstermektedir. Ancak siteyi merak eden, reklama tıklamadan doğrudan siteye gelenler de %18 gibi iyi bir orana sahiptir. Arama motoruna yazdığı anahtar kelime sonucu çıkan sonuçlardan siteye ulaşanların (reklam olmayan, organik arama sonuçları) oranı da %1,8'dir.

a) csdestek.org'un etki potansiyeli

Bir önceki bölümde ziyaretçi sayıları ve ziyaretçi eğilimleri üzerinden csdestek.org'un etki alanını vermeye çalıştık. Bu kısımda csdestek.org'un yaratabileceği değişim alanlarından web sitesine eklediğimiz anket sonuçlarını baz alarak bahsedeceğiz. Söz konusu anket soruları web sitesinin farklı sayfalarına dağıtıl-

mış, dolayısıyla her sayfada o sayfaya ilişkin sorular yer almıştır. Ancak burada yine bir önceki bölümde bahsettiğimiz web sitesi etki analizine ilişkin zorlukları hatırlatmak isteriz. Bu zorlukların başında web sitelerinde yer alan anketlerin doldurulma eğiliminin düşüklüğü gelir. Csdestek.org'ta yer alan anketler de düşük doldurulma oranlarına sahiptir. Her sayfada farklı bir doldurulma istatistiği ile karşılaşılmıştır. Örneğin "Cinsel şiddetle ilgili bilgim arttı" sorusuna 11 kişi, "Cinsel şiddetle ilgili yanlışların neler olduğunu öğrendim" sorusuna 8 kişi, "Öz yardım nedir" sorusuna 21 kişi yanıt vermiştir. Buna karşın "İstanbul'daki destek birimlerinin neler olduğunu öğrendim" ve "Haritada aracılığıyla bir birime ulaştım" sorularına 2 kişi yanıt vermiştir.

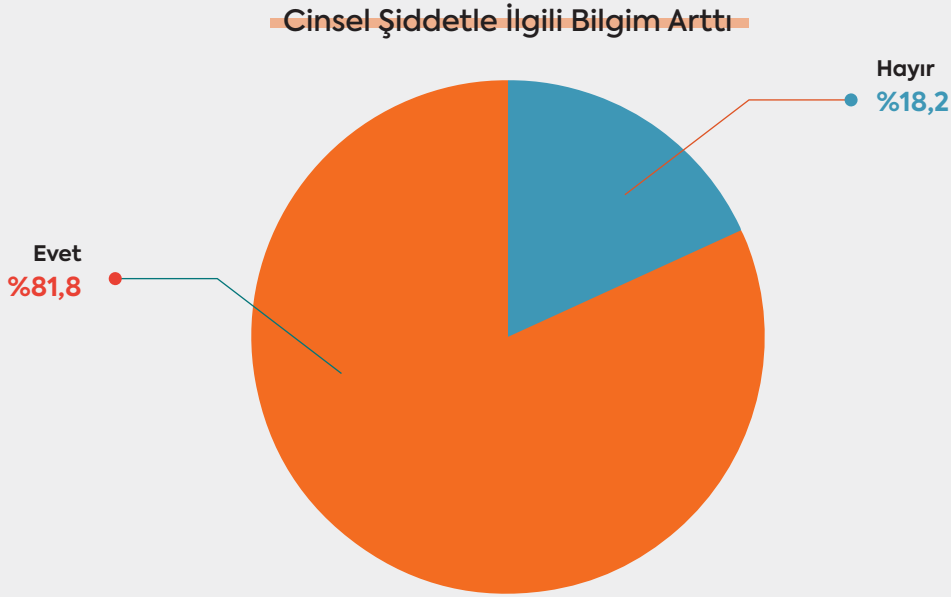
Bu zorluklar göz önüne alınarak bu bölümde web sitesinin yarattığı değil yaratma potansiyeli olan değişimlerden bahsetmek daha uygun görülmüştür. Web sitesi gibi bir mecranın/müdahalenin etki yaratması için yıllar gerektiğini de hatırlatalım bu noktada.

Öncelikle csdestek.org hayatta kalanların hakları ve bu haklara ulaşmak için nasıl yollar izleyebilecekleri, nerelere başvurabileceklerine dair içerdiği bilgiler ile bir değişim yaratma potansiyeline sahiptir. Ayrıca web sitesi, içerdiği cinsel şiddete ilişkin temel kavramların aktarıldığı bölümler aracılığıyla bu şiddet tü-

rüne dair toplumsal algıda yaygın olan önyargı ve yanlış bilgilerle de mücadele etmeyi hedeflemektedir.

Web sitesinde yer alan anket sonuçlarına baktığımızda da csdestek.org'un bilgi sağlama potansiyeli ortaya çıkar. Anke-

tin bu sorusuna 11 kişinin yanıt verdiğini tekrar hatırlatalım. Grafik 16'dan da görüleceği gibi cinsel şiddete ilişkin bilgim arttı diyen kullanıcıların oranı bilgi sahibi olmadığını söyleyen kullanıcılardan oldukça yüksektir.

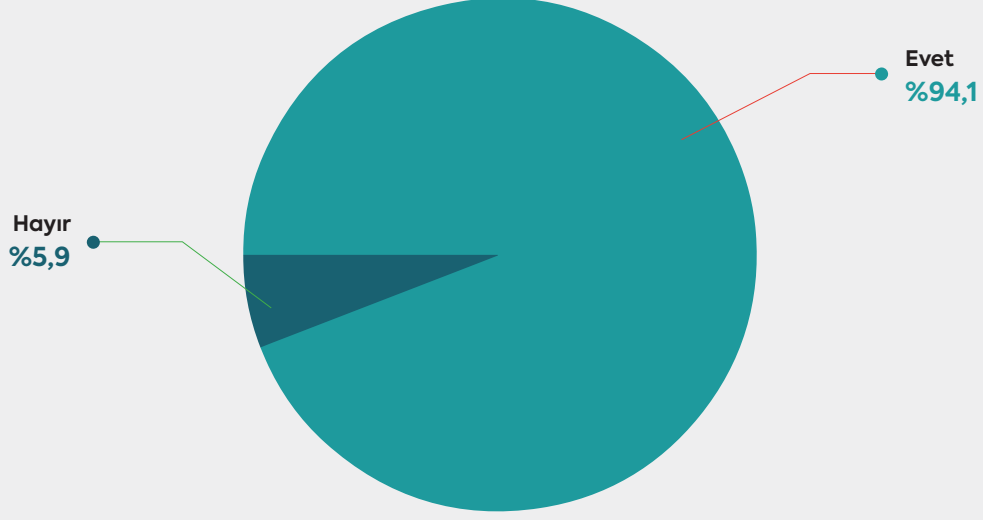

● Grafik 19: csdestek.org'un kullanıcıların bilgi düzeyine etkisi

Ayrıca ankete verilen yanıtlarda bu sonucu destekleyen farklı veriler de yer almıştır. **“Cinsel şiddetle ilgili yanlışların neler olduğunu öğrendim sorusuna”** yanıt veren tüm kullanıcılar (9 kişi) evet demiştir. Benzer şekilde **“bu bilgiler cinsel şiddetle ilgili bakış açımı değiştirdi”** sorusuna da yine tüm yanıtlar (8 kişi) evettir. Bunun yanı sıra web sitesi özellikle hayatta kalanlar için hayati bilgiler içermesi dolayısıyla da önemli bir etki potansiyeline sahiptir. Grafik 17 ve 18'den

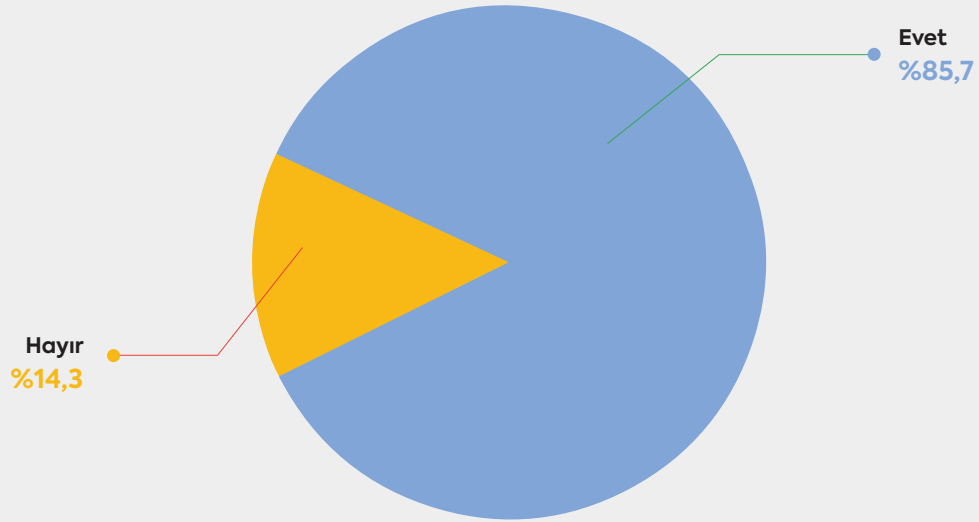
izlenebileceği gibi bu alanda da ziyaretçiler anket sorularını yanıtlama eğiliminde olmuş ve “şiddet sonrası başvurulabilecek yerler ve öz yardım konularında oldukça yüksek oranlarda pozitif geri dönüş alınmıştır. **“Şiddet sonrası başvurabileceğim yerleri öğrendim”** sorusuna 17 kişi yanıt vermiş ve yalnızca bir kişi olumsuz değerlendirme yapmıştır. **“Öz yardımın ne olduğunu öğrendim”** sorusuna ise 21 kişi 3'ü hayır yanıtını vermiştir.

Şiddet Sonrası Başvurabileceğim Yerleri Öğrendim

● Grafik 20: csdestek.org şiddet sonrası başvuru yerlerini içermesi

Öz Yardımın Ne Olduğunu Öğrendim

● Grafik 21: csdestek.org'un şiddet sonrası özyardım bilgilerini içermesi

Bununla birlikte web sitesinin içerdiği bir diğer önemli bilgi olan istanbul birimler haritasına ilişkin anket sorularına bakıldığında, bu soruların ziyaretçiler tarafından yanıtlanma eğilimlerinin daha düşük olduğu ve alınan yanıtlarda da negatif cevabın daha yüksek oranda olduğu görülür. İstanbuldaki destek noktalarının neler olduğunu öğrendim sorusuna bir kullanıcı evet bir kullanıcı hayır yanıtını verirken, harita aracılığıyla bir birime ulaştım sorusuna cevap veren kullanıcıların tümü (2 kişi) hayır yanıtını vermiştir.

Öte yandan csdestek.org takipçilerinin siteyi geliştirmeye yönelik bıraktıkları yorumlar da etki potansiyeline ilişkin yorum yapmamıza imkan tanımaktadır. Yorum bırakan ziyaretçiler büyük oranda hayatta kalanların karşılaşılabilecekleri zorluklardan bahsetmiş ve sitede görmek istedikleri bilgilerin neler olduğunu aktarmıştır. Bu yorumlardan ulaştığımız en genel sonuç sitenin hayatta kalanları psikolojik ve sosyal olarak güçlendirmesine ilişkin beklenti olduğu yönündedir. Başka bir ifade ile bu konularda sitenin değişimler ortaya koyma potansiyeli vardır ancak bu konuda sitenin geliştirilmesi gerekmektedir.

Cinsel şiddetlerin bir kısmı da çocuklukta başa gelebiliyor, savunmasız ve travmatik bir süreç bu ancak birey büyüdüğünde birşeyler yapmak isterse neler yapabilir? Buna yer verilmemiş gözlemlediğim kadarıyla.
(Ziyaretçi görüşü)

Fiziksel, psikolojik veyahut cinsel şiddete maruz kalmış bir kimseye ailesinin ya da arkadaşlarının nasıl davranması gerektiği de çok önemli. Destek göremeyen insan kendini en üst düzeyde yıpratıyor. Ben şu anda gereken kadar destek göremiyorum ve yaşadıklarım normalmiş gibi davranılıyor. Bu çok rahatsız edici. İnsanlar bu konuda bilinçlenmeli. (Ziyaretçi görüşü)

Taciz sonrası insanın üzerinde yarattığı duyguların düşüncelerin ve davranışların uzun dönem boyunca hayatına uyguladığı bu tüm sonuçların ve artık benliğini bu duygularla oluşturulmuş olanların hepsinden nasıl kurtulması gerektiği hakkında detaylı bir yazı eksikliğini hissettim (Ziyaretçi görüşü)

Post travmatik stresle nasıl başa çıkılır?
Bunu da yazmanız gerek.
(Ziyaretçi görüşü)

6. Sonuç ve Öneriler

Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'nin hayatta kalanlara destek olmak ve onları güçlendirmek amacıyla yürüttüğü yönlendirme çalışmaları ve bunun bir parçası olarak csdestek.org web sitesinin yarattığı etkiyi anlamaya çalıştığımız araştırmamız bazı sonuçlara ve önerilere ulaşmamızı sağlamıştır.

Araştırma esnasında dikkat çeken önemli bir nokta başvuruların ve hayatta kalanların derneğe ulaştıktan sonraki süreçlerinin takibine dair zorluklar yaşandığıdır. Bu zorluklar, derneğin yönlendirmelerinden sonra başvuru sahiplerinin ulaştıkları birim ve kurumların yavaş ve yetersiz işlemesi ve dolayısıyla vakalarda yol alınamamasından, derneğin vaka takibi için, insan kaynağının azlığından dolayı yeterli zamanı ayıramıyor oluşundan ve başvurucuya vaka takibi amaçlı ulaşılacak istense de yanıt alınamamasından kaynaklanmaktadır. Bu gereksinimlerin tümünün önüne geçmek elbette mümkün değildir ancak vaka takibi de en az yönlendirmenin kendisi kadar önemli ve destek çalışmalarının pozitif etkisinin artması için elzemdir. Bu sebeple derneğin destek çalışmalarını vaka takibini de kapsayacak şekilde daha sistemli bir mekanizmaya dönüştürmesi ve bu çalışmalara ayrılan insan gücünün artırılması önerilmektedir.

Öncelikle Türkiye'de yaşanan cinsel şiddet vakalarıyla paralel şekilde derneğe gelen başvurularda da hayatta kalan-

ların büyük kısmını kadınlar ve kız çocukları oluşturmaktadır. Ayrıca kız çocukları gibi oğlan çocukları da şiddete maruz kalmakta ve çocukların toplam oranı oldukça yüksek seyretmektedir. Bununla birlikte, erkekler de dahil toplumun tüm kesimlerinin cinsel şiddetin mağduru olabileceği bizim verilerimizle bir kez daha kanıtlanmıştır. Raporun girişinde belirttiğimiz gibi ikili cinsiyet sistemi ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği toplum geneline yayılan bir şiddet örüntüsüne sebep olmaktadır.

Bununla birlikte hayatta kalanların aktarımlarından anlaşılacağı üzere cinsel şiddet kapsamında ele alabileceğimiz farklı şiddet türleri, zaman zaman iç içe geçmiş olarak, ortaya çıkmaktadır. Tek bir şiddet biçimi değil farklı biçimlerde ortaya çıkan cinsel şiddet türleri vardır.

Şiddete maruz bırakılanların Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği'ne ulaşma biçimleri kadar ulaşma amaçları da değişkenlik göstermektedir. En yaygın karşılaşılan talep ise hukuksal süreçler konusunda bilgi almak ve başvurabilecek mekanizmalara yönlendirilme talebidir. Bu talebi destekleyen bir başka talep ise hayatta kalanların davalarına ilişkin kamuoyu yaratma sürecinde derneğin desteğini almaktır. Ayrıca psikolojik olarak destek alınabilecek birimler ve sivil toplum örgütlerine ulaşma isteği de yine ön plana çıkan taleplerden olmuştur.

Derneğin hayatta kalanları hukuksal araç ve birimlere yönlendirme potansi-

yelinin daha güçlü olduğu gözlemlenmiştir. Destek ekibinde hukukçu danışman bulunduran derneğin bu konuda daha güçlü olması beklenen bir sonuçtur. Ancak hayatta kalanların hukuksal süreçler kadar psikolojik destek mekanizmalarına erişim talepleri de güçlüdür. Bu sebeple derneğin destek çalışmalarını psikoloji alanından bir danışmanı da kapsayacak şekilde genişletmesi önerilmektedir.

Hayatta kalanların derneğe ulaşma anları da farklılık göstermektedir. Kimi başvurularında hayatta kalan başlattığı hukuksal süreçte adaletin işlemediğini fark ettiği için derneğe erişmiştir. Kimi başvurularında ise dernek hayatta kalanın ilk başvuru birimi olmuştur.

Ancak hayatta kalan ve yakınları ilk başvuru birimi olarak derneğe eriştikleri ve başvurabilecekleri destek mekanizması hakkında bilgi sahibi olduktan sonra kendi süreçlerini genel olarak başlatmış olsalar da yine adaletin işlemediği bir tabloyla karşılaşmaktadır. Dernek hayatta kalanlara yönelik önemli yönlendirmeler yapıyor olsa da bu yönlendirmeler sistematik sorunlardan, kanun yapıcılar ve yargı kurumlarının cinsel şiddet konusundaki yetersiz müdahalelerinden dolayı olumlu sonuçlanmamaktadır. Derneğin destek çalışmalarıyla yaratabileceği etki kendi dışındaki faktörler nedeniyle zorunlu olarak yeterli düzeyde ortaya çıkamamaktadır.

Tüm sistematik sorunlar ve engellere rağmen hayatta kalanların derneğe baş-

vurmasının yarattığı önemli etkiler de mevcuttur. Öncelikle hayatta kalanların ve yakınlarının en temel hakları ve haklarını savunma yollarına dair bilgilerinin bu başvurular sonucunda önemli ölçüde arttığını görüyoruz. Bu sonuç hem başvurulara ait veritabanında hem de yaptığımız görüşmelerde açıkça ifade edilmektedir.

Bunun yanı sıra derneğe ulaşmak hayatta kalanlar ve yakınlarının hissettiği yalnızlık duygusunun azalmasını sağlayan önemli bir adım haline gelmektedir. Yargılanmadan dinlenmek, başka hayatta kalanların deneyimlerinden ve destek alabilecekleri başka STK'lardan haberdar olmak hayatta kalanların kendilerini daha güçlü hissetmesini sağlamaktadır.

Telefon ve maille gelen yönlendirme taleplerinin yanı sıra csdestek.org web sitesi aracılığıyla da hayatta kalanlar ve yakınları için önemli destekler sağlanmaktadır. Csdestek.org henüz bir yılını bile tamamlamamış bir web sitesi olmasına rağmen yüksek ziyaretçi oranlarına sahiptir. Ancak bu ziyaretçi oranlarının büyük oranda facebook ve google reklamlarından kaynaklandığı görülmektedir.

Öte yandan reklam dışı ziyaretçi sayılarına bakıldığında da önemli bir oranın yakalandığı söylenebilir. Yine bu kategorideki ziyaretçiler üzerinden hangi anahtar kelimelerle siteye ulaşıldığı tespit edilmiş ve şiddet türleri ve bununla mücadele yöntemlerine ilişkin bir arayış sonucunda siteye ulaşıldığı görülmüştür.

Csdestek.org'un belirli sayfalarına lansman öncesi, etkiyi anlamaya dönük anketler eklenmiş ve etki analizi kapsamında bu anketlerin yanıtlarına da bakılmıştır. Beklendiği gibi çok az sayıda anket doldurulmuştur. Ancak doldurulan anketlerden anlaşıldığına göre csdestek.org ziyaretçilerinde öncelikle cinsel şiddete ilişkin temel kavramların farkındalığının oluşmasında katkı sağlamıştır. Ayrıca web sitesi destek çalışmalarının diğer araçları gibi haklar, başvuru ve destek mekanizmaları/birimleri konularında bilgi sağlayan önemli bir araç işlevi görmüştür.

Yürütmüş olduğumuz araştırma göstermiştir ki Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, hem hayatta kalanlar ve yakınlarına yönelik destek ve güçlendirme çalışmalarıyla hem de csdestek.org web sitesi ile Türkiye'de cinsel şiddet konusunu konuşulur ve tartışılır kılmanın ilk adımlarını atmıştır. Hazırlamış olduğumuz bu raporla alanda çalışan STK, uzman ve aktivistlere az sayıda araştırma yapılan cinsel şiddet konusunda bilgi ve veri konusunda kaynak sağlamayı, ayrıca cinsel şiddet sonrasında ihtiyaç duyulan destek mekanizmalarının yasal ve hukuksal düzlemde daha tanımlı ve erişilebilir olduğu bir toplumun oluşmasına küçük de olsa bir katkı sunmayı dileriz.

Kaynakça

İnternet Kaynakları:

<https://www.e-skop.com/skopbulten/ne-o-ne-bu-ne-su-queer-kurami-ve-kimliksizlesme/749>

(Son erişim tarihi: 14.03.2021)

<http://www.kirmizisemsiye.org/SourceFiles/pdf-2018525142329.pdf>

(Son erişim tarihi: 11.12.2020)

<https://www.morcati.org.tr/attachments/article/364/erkek-siddetiyle-mucadele%20mekanizmalari-ni-izleme-raporu.pdf>

(Son erişim tarihi: 09.12.2020)

https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/unfpa_cyeze_sagliksonuclariraporu_turkce.pdf

(Son erişim tarihi: 11.12.2020)

https://www.psikiyatri.org.tr/uploadFiles/219201618057-CocukCinsel_istismar_bilgilendirme_dosyasi.pdf

(Son erişim tarihi: 08.12.2020)

<http://www.pembehayat.org/yayinlar/detay/1635/cinsel-yonelim-ve-cinsiyet-kimligi-temelli-in-san-haklari-izleme-raporu-2013-2014-2015-2016-2017>

(Son erişim tarihi: 14.03.2021)

CİNSEL ŞİDDET
DESTEKSİSTEMİ
NEREDE?

csdestek.org

 **Cinsel Şiddetle
Mücadele** Derneği

www.cinselsiddetlemucadele.org

[cinselsiddetlemucadele](https://www.facebook.com/cinselsiddetlemucadele)

[cs_mucadele](https://twitter.com/cs_mucadele)

[cinselsiddetlemucadelederneği](https://www.instagram.com/cinselsiddetlemucadelederneği)

0542 585 39 90

info@cinselsiddetlemucadele.org